



AZ OROSHÁZI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG  
INGYENES LAPJA



# Orosházi HARANGSZÓ

X. évfolyam 1. szám · 2003 böjtje

## Ébredés

**M**artin Luther King, a fekete bőrű amerikai baptista lelkész és népvezér, aki gyilkos golyó miatt – mintegy modernkori véres áldozatként – fejezte be kurtára szabott földi életét, mondogatta sokszor: „Van egy álmom”.

A fekete bőrű politikus álma összetett volt. Álmodott az emberi szabadságról, a jogi egyenlőségről, a keresztyén testvériségről. Azt álmodta, hogy mindez ebben a kerek, globális világban majd megvalósul. Életétáldozta ezért az álmért. Álmodott egy olyan országról vagy világtársadalomról, ahol mindenki megtalálja önmagát, Istenét, lelkét, hitét, emberségét, ahol senki sem lesz perverz módon önmagából kifordult, kifecamodott lelkű embertorzó, hanem ember lesz a maga valóságában. Álmodott egy olyan világról, ahol a szegénység, az éhezés csak a régmúlt emléke lesz, s ahol a magány, a meg nem értettség, a lelki fájdalom csak múló rosszullet lesz, és könnyen kezelhetővé válik a boldog, a tökéletes, a bölcs emberek világban.

Álmodott szeretetről, harmóniáról, boldogságról... és még sok másról.

Nagyon híres beszédében kiáltott így fel: „Van egy álmom”. S ez az álom összetett volt. Az álom szertefoszlott, amikor egy gyilkos golyó találta el őt... Éppen az állítólagos szabadság hazájában dördült el a fegyver, ott, ahol látszólag legszebben virágzik a szabadság, de csak egy bizonyos érdekhatarig. Az álom szabadsága annyi volt, hogy szabadon szertefoszlott. S talán éppen így kell a halandó embernek rádöbennie: hazugok ezek az álmok. Ígéretesek, szépek, csábítóak, de kancsalul festett jövőbe néznek... Szándékosan nem az „egék” szót írtam ide, ahogy Vörösmarty tette. Ő kancsalul festett egéket emlegetett, de én kancsalul

festett jövőről beszélek. Rá kell az embernek döbennie, hogy hiába van színes álma egy boldog, hívó nemzetéről, egy keresztyén hazáról, hiába van álma békeségről, egyetértésről, hiába van az álma... álma a lelkileg tisztább, az anyagilag könnyebb életről... Hiába, mert van egy démoni szellem, amelyik kegyetlenül és irtalmatlanul határt szab az álmainak.

Nekem is volt egy álmom. Talán ma már úgy nevezhetem, hogy volt egy színes millenniumi álmom: az volt az én álmom, hogy újra a keresztyén lesz a legfontosabb jelkép ebben az országban, hogy újra megteljen a templomaink, hogy újra lesz magyarságtudat és nemzeti önbecsülés. Hogy újra lesz hazaszeretet és Krisztus szeretete, hogy újra érték lesz a tízparancsolat. S ezt az álmomat még csak megerősítette a furcsa 2001-es népszámlálás, amikor is – állítólagosan – az ország 75%-a valamelyik egyházhoz tartozónak vallotta magát.

Már látom, hogy az álmok kancsalul festett jövőbe néznek, ezért fel kellett ébrednem. S fel kell ébrednünk. Talán mégsem építhető fel az álomország, mégsem építhető fel ember által az Isten országa. Beleestek már mások is ebbe a tévhitbe, az álmok által kancsalul festett jövőképekbe. Talán úgy jártam, mint az ótestamentum népe a Krisztus előtti időszakban, oly messze volt tőlük – helyben is – az ígéretes Kánaán, hogy Istenből küldött prófétáik szívében megszületett a Malkut Jahve igei ígérete. Majd a Messiás elhozza – és lesz Malkut Jahve és lesz „salom” a szó klasszikus értelmében.

Ott sem merült fel, hogy ember építhetné a Malkut Jahvét. Mert nekünk nem ilyen túlzottan is emberi jövőképekről kell ábrázoznunk és álmodoznunk, eljött a felébredés ideje: mert csak a Messiás

Király hozhatja el a nem miáltalunk felépített és nem miáltalunk felépíthető Isten országát, csak az Isten Fia valósíthatja meg azt, amivel kezdte földi működését: „Betelt az idő és elközelített már az Isten országa, térjete meg és higgyetek az evangéliumban.” [Mk 1,14]. Közel van, közel, de még mindig elválaszthatnak bennünket kiszínezett álmaink.

Már nem álmodom. Abba hagytam az álmokat. Csakhogy egy dolog mégis feltétlenül tilos: a csüggedés, a lelki összehajlás, a lélek megkeseredése, azaz, tilos a megfáradás. Itt az ideje ráébrednünk: egyedül a Messiás Király hozhatja el azt a különös országot, ahol igazság és jog uralkodik majd. Isten országában Isten lesz minden mindenekben, mert a romlott embertől jó aligha várható. Majd a Messiás hozza el azt az álomnál is sokkal szebb országot, ahol lesz rejtékely a „mindenfélé” szél ellen, és fedett hely a zivatar idején. S a szemek sem lesznek homályosak, s a fülek is figyelmesek lesznek... Hiszen sokszor még a mi szemünk, Isten szolgálóinak a szeme is homályos, és a füleink sokszor nemcsak figyelmetlenek, hanem tökéletesen süketek. Ezért is áldott az alkalom, amikor bűnbánatot tarthatunk, talán álmaink miatt, s az álmokból fakadó mulasztások miatt. Vagy csak tükröbe nézve, az ige tükrébe kérjük a Megfeszített irtalmát.

Majd ha eljön az Isten messiási országa. Mert majd eljön az Isten messiási országa. Nem mi építjük fel, nem mi izzadjuk össze, ne is álmodozunk ilyesmiről. Nekünk „csak” hirdetniünk kell világosan, egyértelműen, határozottan, céltudatosan, hogy majd eljön az Isten országa... S nem véletlenül mondjuk a mi fen-

Folytatás a 2. oldalon

# „... ami nekem nyereség volt, kárnak ítéltém a Krisztusért.”

Áhítat a Fil 3,4–14 alapján

**K**risztus ismerete a legnagyobb dolog a világon – vallja Pál apostol. Pál mellett idézem Jeremiás próféta szavait is, aki azt mondja, hogy nem gazdagsággal, erővel vagy bölcsességgel érdemes dicsekednünk, hanem kizárólag azzal, hogy tudjuk a Teremtőt: Ő az Úr. S mi, a próféták és apostolok késői követői, már azt is tudjuk, hogy Jézus Krisztus a mi Urunk. Nekünk ezzel is érdemes dicsekednünk.

Dicsekedni nem azzal, amiként indultunk, hanem azzal, amivé lettünk, s amivé még lehetünk. Dicsekedni nem azzal, ahonnan indultunk, hanem ahová eddig eljuthattunk, s ahová még eljuthatunk – célegyenest. Dicsekedni azzal, ahová elvezet minket ez a tudás. Mi ez a tudás? Az, hogy tisztában vagyunk vele, kicsoda is Jézus Krisztus, és hogy mi mindent vitt véghez életünk érdekében.

Egy minden tekintetben kifogástalan ember szavai olvashatók a filippiekhez írt levelében. Kortársainak megítélése szerint irigylésre méltó származása, makulátlan előélete volt. S ami még ehhez járult: a példás előmenetel, a céltudatosság. Örülhettek a kemény kéz hívei is: mert Saul kíméletlen volt a hit ellenségeivel szemben.

S ez az ember – akinek az élete emberi megítélés szerint gazdag és értékes élet volt –, ez a Saul felismerte, hogy mindez semmit sem ér az ő számára. Nem egyszerűen keveset, hanem semmit sem. Mindezek: rangot jelentő származása, megszerzett tudása, hallatlan igyekezete önmagában hiábavaló, sőt felesleges. Mindez legfeljebb már csak érdekesség, adatok sora, amit elmondhat önmagáról. De hogy érték, dicsekedni való dolog lenne? Nem, sőt ellenkezőleg. Kár és szemét. Kidobni, elsöpörni való dolog.

Elgondolkoztat bennünket ez az ige arról, hogy mi mit tartunk értéknek. Számunkra mi fontos, és meg tudjuk-e ítélni azt, hogy fontos-e igazán, Isten igéjének tükrében is. Valamint: ennek nyomán lemerünk-e számolni azokkal a dolgainkkal, amelyek feleslegesek, amelyek kárnak és szemétnak ítéelhetők? Ki merünk-e dobni bármit az életünkéből, a szívünkéből, ami haszontalannak bizonyul, ami csak foglalja a helyet fontosabb dolgok elől?

Mert a keresztyén tudás egyik igen fontos lépcsőfoka az, hogy tudjuk: VAN-

NAK ilyen nagyon fontos, értékes dolgok. Vannak örökkévaló értékek, szemben a szeméttel. És milyen rengeteg szemét van a világban! Szó szerint és képletesen is.

Érdemes tudatosítani, hogy életünk leglényegesebb, leginkább megőrzendő része kívülről való. Hogy ez miért van így? Magunkból nem sok jó származhat. Emberi valóságunk, létünk eleve sebzett lét. És ezek nélkül a külső adományok nélkül jóra nem képes az ember. Milyen szép szó az „adottság”! Akinek bármilyen adottsága van, az kifejezi, hogy adták neki, hogy kapta valahonnan.

De mindez nem baj. Ha elfogadjuk, hogy az egész életünket kaptuk, miért ne fogadnánk el, hogy mindent, ami benne jó, azt is kapjuk, kaphatjuk? Csak fel kell ismernünk, és élnünk kell vele.

Nagyon sokfélék az Isten ajándékai. De Pál apostol mindazt, ami ebben benne lehet, egyetlen szóval fejezi ki: Krisztus. Nyereség számunkra mindaz, amit Ő tett értünk. És az is, amivé Ő akar bennünket tenni. Mivel tudunk hát mi dicsekedni? Egyetlen szóval kifejezve: Krisztussal.

De hogyan akarja ezt a Krisztust nekünk ajándékozni az Isten? Ennek valahogy úgy kellene megvalósulnia, hogy egymáson keresztül. Tudunk-e egymás számára Krisztussá lenni? S így tudunk-e egymással dicsekedni, szóval hogy Krisztussal dicsekedni egymás személyében? Tudunk-e büszkének lenni egymásra, örülni egymásnak? Hiszem, hogy például minden emberi ismeretség, barátság is innen nyeri értékét. Felismerjük-e egymásban azt az embert, akit Krisztus megváltott, akinek Krisztus megbocsátott, akit Krisztus üdvözíteni akar?

Ugyanezeket a kérdéseket önmagunk felé is fordítva: felismerjük-e mindezeket önmagunkban is? Tudom-e úgy látni magamat mint Krisztus megváltottját, az örök élet várományosát? Ennek az érzésnek a próbája az, ha végiggondolom: mi lenne az életemből Krisztus nélkül? Valóban, hogyan élnék, mit tennék, hogyan éreznék akkor, ha nem lennék keresztyén, ha nem ismertem volna meg Jézus Krisztus személyét és művét?

S rájövünk, hogy bármilyen gazdagságban, bármekkora jólétben is élnénk, akkor is hiányozna valami nélkülözhetetlen. Krisztus ismeretének páratlan nagy-

sága. Ez az a kincs, amit nem pótolhat vagyunk, rang, egészség, elismertség.

Végül: milyen élet fakadhat mindebből? Pál apostol erre is ad választ. Amit ő felmutat nekünk, az a céltudatos, cél felé tartó élet példája. Nem gondolván, hogy már elérte volna, deami előttevan, annak nekifeszülve. Így igyekszik előre. Mert tudja, hogy ajándék vár rá: a mennyei elhívás ajándéka. Ez az a nagy nyereség, amit Krisztus ismerete lehetővé tesz számunkra.

Így élhetünk mi is. Magunk mögött hagyva mindazt, ami egykor gátolt, viszályozott. Elhagyva mindazt, ami megkötöz, ami megzavarja a kapcsolatot közöttünk és Krisztus között, ami megzavarja a kapcsolatot közöttünk és felebarátunk között.

Így élhetünk, ilyen megbocsátani, elengedni tudó szeretettel. Ámen.

NAGY ERVIN

Folytatás az 1. oldalról

séges Urunktól tanult imádságban is oly gyakran: Jöjjön el a TE országod...

Vége az álomnak, itt az ébredés lehetőség, hogy egy nagyon megváltozott világban megtanuljunk Krisztusra hagyatkozni. Nem kormányok jó szándékára, nem központi támogatásra, nem összekoldulandó anyagiakra, hanem Krisztusra. Ő tudja, hogy mit és mennyit akar nekünk engedni és juttatni. S ilyenkor félni gondolok arra az Ő színe előtt, mennyit rontottunk az elmúlt években, a hamis álmok idején, mert nem rá, hanem csak evilági erőkre akartunk támaszkodni, bár megőrizve a megszokott keresztyén frazeológiánkat.

Krisztus Urunk keresztyé magasodjon előttünk, a bűnbocsánatba és a feltámasztásba vetett hittel vegyük az Ő szent testét és véré! Önmagát adta értünk... hogy mi újra és újra bűnbánatot tarthassunk és megtérhessünk. Mert Ő mondta ki az oldás és a kötés szent igéjét... Odatartom életemet, oldozzon fel, bocsásson meg, ébresszen fel... és miért teszi meg? Mert a golgotai kereszt áll! De a sír üres!

RIBÁR JÁNOS

# A feltámadás ünnepe

Avagy a reanimációs kutatásokról

## 1. A feltámadás történelmi ténye

Váratlan fordulat volt ez az akkori tanítványok életében is, annak ellenére, hogy az evangéliumok bizonyágtétele szerint az Úr Jézus háromszor is előre figyelmeztette őket a nagypénteki keresztre, kínhálálra és a harmadnapon történő feltámadásra. A kutatók már számtalanszor elemezték a rendelkezésünkre álló evangéliumi beszámolókat, és minden egyes alkalommal azt állapították meg, hogy a feltámadás ténye indirekt (azaz közvetett) módon, de tökéletesen igazolható. Hatalmasirodalma van ennek az indirekt módon, azaz a logikáraépülő bizonyítási vállalkozásnak, itt csak ízelítőt adhatunk belőle.

### 1.1. Amikor az ellenség bizonyít

Históriai, azaz történelmi értelemben az üres sír ügye jól megközelíthető. Máté evangélistától tudjuk, hogy Jézus ellenségei – a zsidók vezetői – az üres sír tényét, valóságát nem vonták kétségbe. Jézus ellenségei csak azt állították, hogy Jézus holttestét ellopták! *„Amikor az asszonyok eltávoztak, íme, néhányan az őrsegből bementek a városba, és jelentették a főpapoknak mindazt, ami történt. Azok pedig összegyűltek a vénekkal, és miután határozatot hoztak, sok ezüstpénzt adtak a katonáknak, és így szóltak: »Ezt mondjátok: Tanítványai éjjel odajöttek, és ellopták őt, amíg mi aludtunk. És ha a helytartó meghallja ezt, majd mi meggyőzzük, és kimentünk benneteket a bajból.« Azok elfogadták a pénzt, és úgy tettek, ahogyan kioktatták őket. El is terjedt ez a szóbeszéd a zsidók között mind a mai napig.»* [Mt 28,11–15]

Jézus ellenségei nem a lopást találták volna ki, ha nincs feltámadás, hanem az üres sír tényét tagadták volna.

### 1.2. Kik lopták volna el?

Egyedül a tanítványoknak lehetett volna érdekük, de ők azon a drámai pénteken annyira megrémültek mindentől, és mindenkitől, hogy hosszú időn keresztül bujkáltak, és a legszigorúbb értelemben bezárkózva éltek. A zsidóktól való féltelmükben elő sem mertek jönni rejtékhegyükről. Rettetésüket még csak erősítette, hogy lelkükben nagyon összetörtek, például Péter apostol háromszor megtagadta, de Júdás olcsó árulása is megrendítette az apostolokat. Ők nem voltak abban a lelki helyzetben, hogy kimerészkedjenek a római őrk által őrzött sírhoz, ellopni Jézus rettenetesen megkínzott holttestét.

### 1.3. A feltámadás gondolata: lehetetlen!

A feltámadás gondolata akkoriban is csak általánosságban vetődött fel, az emberek nem tudtak mit kezdeni egy konkrét, azaz megnevezhető, sőt megmutatható személy halálával és feltámadásával. Mindez annyira hihetetlen volt, hogy maguk a tanítványok sem hitték el Jézus feltámadását mindaddig, amíg Ő többszörösen meg nem jelent előttük. Klasszikus történet hitetlen Tamásé, akinek Jézus – annak hitelenséget kifejező kijelentése után – megjelenik, és arra kéri, hogy ne legyen hitetlen, hanem hívő (Jn 20,24 kk). *„Jézus így szólt hozzá: »Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek.«*” [Jn 20,29]

Érvek, elgondolkodtató érvek. Más érvek is léteznek, amelyek a történetiséget, az igazságot erősítik és hitünket építik. Például azt sem lehetett kitalálni – ha nem az lett volna a valóság –, hogy Isten érveket adott a fejünkbe és a szívünkbe, hogy ezek segítségével építgessük a hitet egymás szívében. Az Ő Szentlelke hittel ajándékoz meg, de ezt a hitet építgetnünk, erősítenünk kell a lelkünkben. A magot sem elég csak elvetni. A vetés vagy veteményezés után a kis palántát gondozni, ápolni, erősíteni is kell – gyomlálással, locsolással, s hasonlókkal. A Szentlélek Isten elveti szívünkben a Feltámadt Krisztusba vetett hit magját, s nekünk ápolni kell a palántáját. Ehhez az ápoláshoz adott és ad Isten mindenkor jó eszközöket, tényeket és érveket.

Így a modern korban is kaptunk ilyen érveket, a hitünket ápoló eszközöket, melyek elősegítik az ajándékba kapott hitpalántának a megerősödését, növekedését. Ilyen segítség, hitünket erősítő tény került elénk a modern thanatológia (halállal kapcsolatos kutatások) területéről.

### 2. A reanimációs kutatásokról

Mintegy 30 évvel ezelőtt, a múlt század hetvenes éveinek első felében rossz minőségű írógéppapíron rendkívül izgalmas olvasmány tárult elém. Akitől kaptam, figyelmeztetett, hogy tiltott olvasmányról van szó, de ha módomban áll továbbadni, tegyem meg.

Olvasás közben végtelenségig feszült az érdeklődésem. R. A. Moody orvos akkor még ismeretlen amerikai szerző volt a számomra, és az írógéppel írt magyar szövegnek ez volt a címe: *Élet az élet után*. Annyi információt lehetett megtud-

ni a kezemben levő anyagról, hogy azt angolból fordították (eredeti címe „Life after Life”), és hogy ez a kézirat bőséges kivonata az angol eredetinek. El voltam ragadtatva mindattól, amit olvastam.

Miről szólt az írógéppel írt kézirat? Arról, hogy a klinikai halál állapotából még fel lehet ébreszteni a pácienseket, és a felébresztés után nem is kevesen különleges, meglepő, elképesztő élményekről számolnak be. Egy rövid leírást lehetett olvasni az események menetrendjéről: bekövetkezik a szívhalál, ám mielőtt még az agyhalál is megtörténne, olykor adódik technikai mód arra, hogy a szívet újraindítsák, az illetőt reanimálják (vissza hozzák a lelkét), újraélesszék. Ez eddig nem is lenne érdekes (csak az érintetteknek), de ott kezdődik a bonyodalom, hogy az újraélesztettek mintegy – későbbi eredmény – 25–30%-a különleges és valóságosan megélt élményekkel érkezik vissza ebbe a valóságba. Az élmények tény voltát nem lehet tagadni, legfeljebb az istentagadó, anyagelvű, azaz földhözragadt gondolkodású ember nem tud vele mit kezdeni, s beszűkült világképe miatt azonnal tagadó módon reagál a tényekre.

Nagyon sok beszámoló áll a rendelkezésünkre, ezért ennek a felfedezésnek a hatására – a következő években – magam is felfedezőútra indultam, és hazai tájakon – lelki gondozói szolgálatom során – ugyanúgy számtalan emberrel találkoztam, akik – bár soha nem is hallottak Moodyról – ugyanazokat vagy egészen hasonló élményeket éltek át.

Mik voltak ezek az élmények? A beszámolók mindig a „leírhatatlanság” élményével kezdődtek, s mentegetőzéssel (ne nézzem őket elmebetegnek), majd e megnyugvás után így folytatódott: hihetetlen volt hallani a testtel foglalkozó orvosok szájából, hogy minden orvosi erőfeszítés ellenére megállt a szív (exitus), és tovább már nincs mit tenni. A nagy testi fájdalom hirtelen elmúlása után következett az ismeretlen zaj élménye, majd a titokzatos sötét alagút, s közben a testen kívüliség szokatlan élménye. Mindez persze lelkileg meglehetősen zavart állapotot jelentett a páciens számára, hiszen olyasvalamit élt át, amiben eddig nem hitt, elképzelni sem tudta. A páciensek nagytöbbsége a modern kor embereként nem hitt a halál utáni létezés lehetőségé-

Folytatás az 5. oldalon

## Püspökök körlevele szószéki felolvasásra

**K**edves Olvasók! A minap kaptuk meg a Magyarországi Evangélikus Egyház három püspökétől – aláírásukkal – az EU-csatlakozás ügyében azt a körlevelet, amelyet ismertetnünk kell a gyülekezeti tagokkal. A rendelkezés szószéki felolvasást ír elő, mivel a püspökök nem számolhatnak azzal, hogy minden gyülekezetben saját újság állna rendelkezésre. Nekünk most egyszerűbb a helyzetünk, mert Harangszó lapunk még a szavazás napja előtt megjelenik, így ezen az úton tesszük közzé a három püspök közös körlevelét.

Talán szabad országban élve talán szabad (csak) két megjegyzést tenni az EU-ügyhöz. Több zavaró mozzanat is van benne, de most csak ezt a kettőt említem. Igazából, ha nincs ez a kötelező hárompüspökös körlevél, le sem íródtak volna ezek a zavaró szépséghibák. Lehet, hogy nagyon jó lesz az EU-ban, lehet, hogy a ma hajléktalan is palotában fog lakni, és nem lesz éhező, sem télen megfagyó ember. Lehet, hogy Petőfi Kánaánja tör be hozzánk, és még a kiszáradt fa is virágozni fog. Minden lehetséges, elfogadom hogy Nyugat-Európa az álmok hazája. De mégis zavaró a propaganda egyoldalúsága.

Zavarónak érzem, hogy csak és kizárólag igent szabad mondani az EU-ra. Vagyis teljesen egyoldalú propagandának vagyunk kiszolgáltatva. Ha valaki véletlenül is, egy picit is kétségeket mer megfogalmazni, hivatalosan és hivatalból döbbenetnek néznek rá: Te, illet nehogy mondj! Csak és kizárólag a belépés az elfogadható vélemény. Annak idején az északi államokban ez egyáltalán nem így volt. Ott egyszerűen megfélemlítették az igent mondók és a nemet mondók közt a felvilágosításra szánt pénzt, és tisztességgel kivárták, hogy mi lesz a vége. Persze, mi nem egy északi állam vagyunk, hanem keleti, a Balkán pereméről.

Zavarónak érzem, hogy úgy vagyok ezzel az egészszel, mint amikor egy hőn óhajtott álmom beteljesedik, és akkor már valahogy az eredeti öröm íze nem lelhető fel. Mert szocialista korszakunk 70-es éveiben nagyon szerettem volna Nyugat-Európába menni, például tanulni vagy utazni, kapcsolatokat keresni, de nem lehetett, legfeljebb az NDK határáig. A szocialista kormányok védtek bennünket Nyugat-Európától: elaknásított határokkal, szögesdrótokkal, élesre töltött fegyverekkel, harapós kutyákkal, gumibotokkal. S amikor most azt látom, hogy nem is kevesen olyanok biztatnak Nyugat-Euró-

pa felé, akik hajdan szerepet vállaltak az elaknásított határok létében, az idomított farkaskutyák fogsorában, akkor most zavarban vagyok. Akkor nem hittem nekik.

Természetesen az igent mondók lesznek többségben. Szívből remélem, hogy a várakozások beteljesednek. Nagyon ráférne erre a szerencsétlen magyar népre egy kis feltámadás. Ha eltűnhetnének az utakról a 10–20 éves rozoga autóbátárok, s nem lennének balesetveszélyes lyukaktól éktelenített közlekedési utak, ha tisztábbak lennének a vonatok, s késés nélkül

érkeznének, ahova kell. Jó lenne, ha nem lenne annyi tatarozatlan, roskadozó ház, kulipintyó. Jó lenne, ha nem lenne annyira alacsony az életszínvonal, amit – a nagytöbbség esetében – még színvonalnak sem lehet nevezni. Igen, jó lenne, ha végre mindenkinek élhető élete lenne. S persze nemcsak anyagilag, hanem lelkiileg is. Jó lenne. Ha mindezt meghozza az EU, akkor legyen!

RIBÁR JÁNOS

### Püspöki körlevél

*Kedves Testvéreink! Hazánk fontos történelmi mérföldkőhöz érkezett. Az Európai Unió tagállamai közé felvételt nyerhet. Részévé válhat azon európai államok közösségének, amelyekhez történelmi múltjával és kulturális örökségével mindig is tartozott. Nem titkolhatjuk, hogy számtalan kérdés fogalmazódik meg bennünk, amelyekre válaszokat keresünk.*

*Evangélikus Egyházunk e mostani állásfoglalása mögött felfedezhetők a kérdésekre adott válaszok és Istenbe vetett reménységünk is.*

*– Hisszük, hogy Isten a történelem Ura. Ő hozta el a szabadság hajnalát az elmúlt évtizedben, s most nyitott ajtót kínál az Európai Nemzetek Közösségébe való belépésre. Nincs kétségünk afelől, hogy tízmilliók nemzetünk gazdasági, kereskedelmi és politikai érdekeinek figyelembevételével a nyitott ajtón be kell lépni, és élni kell azzal a lehetőséggel, hogy államjogilag is egyek legyünk Európa államaival és a kontinens népeivel.*

*– Az EU létrejötte a tagállamok életében a határok átjárhatóságát, virtuálissá tételét, szinte eltűnését eredményezi. Ez hazánk esetében a mostani határok mentén élő magyar ajkú lakosságnak azt a kitüntető könnyebbséget jelenti majd, hogy kereskedelmi, kulturális és gazdasági téren közös régióba tartozhat az egy nyelvet beszélő szomszédos települések lakosságával. Munkahely-választás, tanulmányok folytatása könnyebbé és eredményesebbé válik az azonos kultúrában élők között.*

*– Reálisan számolnunk kell az erős és kiterjedt érdekeltséget képviselő német, francia és angol kultúra dominanciájával. Bizonyos, hogy az európai népek együttélése kultúráik kölcsönös megismerését, egészséges egymásra hatását hozza magával. A három jellegzetes kultúrkör mellett számolni kell a többi, kisebbségi helyzetben élő nép történelmi, nyelvi, művészeti örökségével. Ezért a kis népek (szomszédjaink: szlovák, román, horvát, szerb, szlovén; távolabbiak: a balti államok, a skandináv közösségek) talán először történelmük során, szoros egymásrautaltságukban együtt igényelhetik maguknak sajátos kincseik megőrzését, nemzeti hagyományaik ápolását. Mi magyarok pedig szomszédjainkkal szoros érdekeltségi körben – a kisebbség értékeinek megőrzése indokaként – együtt erősíthetjük egymás igényeit.*

*Reménységgel nézünk hazánk EU-tagsága elé. Isten, a történelem Ura őrizzen és tartson meg minket a Kárpát-medencében az Ő szolgálatában, magyar hazánk javára, minden európai nép erkölcsi és gazdasági felemelkedésére és az Ő dicsőségére. Bizzunk Istenben, és ezért bizzunk a jövőben! Európának Lélekre és tiszta emberségre van szüksége.*

Budapest, 2003 bőjtjében

ERŐS VÁR A MI ISTENÜNK!

D. Szabik Imre s. k.  
elnök-püspök

D. Dr. Harmati Béla s. k.  
püspök

Iltész János s. k.  
püspök

# Remény

**M**egint egy csikorgó, hideg téli reggel! Reménytelen egyhangúsággal újra és újra, mióta már? A heteket sem számolom, úgy érzem, az idő is megállt. Megdermedt a világ.

A bányadt ködtakaró lustán telepszik a városra, és amint kinézek az ablakon, nem tagadhatom, a látvány igazán gyönyörű! Olyan szép, hogy beleborzongok! Látom, amint a fák hófehéren csillogó csipkefátyla mögött „a fagy baltája villog”. Gyilkos, kegyetlen szépségű tél. Hát soha nem lesz már vége?

Aztán az ezüstszerű égen halványan felsejlik a sárga napkorong. Sápadt fénye erőtlenséget sugárzik, nem ragyog. Bárán belenézhetek, nem vakít el. Mégis ott van, letekint a hóban didergő Földre, s mintha mosolyogna, közeledik és hozza a reményt. Mi is hát a remény?

A költő szerint „földiekkel játszó égi tünemény”, amely csalfa és vak, s persze ha csak tovasuhanó kísértéként kergetjük, akkor valóban nem vár ránk más, mint csalódás és kiábrándulás...

Remény...

Az emberi léleknek elengedhetetlenül szüksége van rá. Jelen van az ember gondolataiban, szavaiban, művészek alkotásaiban.

Megjelenik megszemélyesítve, bájos

nóalakként, a hit és szeretet társaságában.

Közismert jelképe a horgony. A biztonságot jelenti. Erős vaskarmai szilárdan megkapaszkodnak a mélyben, nem engedik, hogy a hullámok elsodorják a hajót, acsónakot.

Remény...

Mindennapi életünk nagyobbik részét feladataink, kötelességeink teljesítése, a munkánk végzése tölti ki. Természetes emberi dolog, hogy célokat tűzünk ki magunk elé, többre, jobbra törekszünk, életkortól szinte függetlenül. Hiszen aki már nem tervez, nem tekint előre, az úgyszólván leszámolt az élettel. Aki terveket sző, az bizakodással néz a jövőbe.

Szándékaink megvalósításáért erőnk és képességeink legjavát vetjük latba, a végeredmény mégsem teljesen tőlünk függ. Megannyi nehézségbe, akadályba ütközünk, lépten-nyomon. Reménység nélkül visszafordulnánk az úton.

Pedig terveinket kereszttezhetik a szokatlan időjárási körülmények, a civilizált életvit elhez elengedhetetlen műszaki eszközök és berendezések hibái, a társadalmi rend vagy a politikai élet változásai, természeti csapások, háborúk betegségek, s ki tudná felsorolni, mi minden?

Ha ezekkel előre számolnánk, bizony kilátástalan lenne az élet. Az ember mégis

bízik abban, hogy a bajokat elkerülheti, hogy igyekezete nem lesz hiábavaló, hogy vágyai teljesülnek.

Csalódunk is számtalanszor. Csalódunk másokban, sajnos gyakorta önmagunkban. Ilyenkor úgy érezzük, megcsalt a reménység, hogy elhagyott az Isten, hogy többé már nincs tovább...

Mégis, ha dolgaink nem jól alakulnak, ha sorsunk rosszra fordul, ne veszítsük el bizodalunkat! Lássuk be, dolgainkat számtalanszor elrontjuk. Igen gyakran saját hibás döntéseink, vétkeink, mulasztásaink következményeit nyögjük.

Ám azt se feledjük el, hogy mindnyájan Isten kezében vagyunk, hogy az Ő útjai nem a mi útjaink, az Ő gondolatai nem a mi gondolataink.

Ha segítségért hozzá folyamodunk, ha megkeseredett életünket bűnbánattal, hittel és alázattal kezébe tesszük, Ő kivezet a bajból, átsegít a nehéz időközön. Talán másként, mint vártuk, talán jobban, mint reméltük. Hiszen „azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van”.

Isten nem hagy el és a reménység sem csal meg. Ha ezt tudjuk, többé nem lehetnek úrrá rajtunk a szorongások és a kétségek. Legyőzi ezeket a bennünk élő, éltető remény.

FÜRST ENIKŐ

*Folytatás az 3. oldalról*

ben, a testből való kilépésben, ezért ezt az egészet ámulva élte át, a legteljesebb mértékű csodálkozás állapotában. Különösen azt, amikor halálos, illetve halál közeli kirándulása során találkozott régen elhunyt ismerőseivel, és a legnagyobb ámulatot a Fénylény megjelenése váltotta ki, az alagút végén. Ez a titokzatos Fénylény a személyes szeretet sugárzása ellenére is szembeállította a haláli turistát életének eddigi szakaszával (panorámaélmény), vagyis filmszerűen bemutatta neki eddigi életét, legtöbbször a megélt élet negatív tendenciái kerültként előtérbe. Egy bizonyos – leírhatatlan – sorompóhoz, határhoz érkezett a páciens, de valami oknál fogva a Fénylény visszaküldte a testbe, s hiába volt minden esetleges tiltakozás és bánkódás, mert a békesség és a szeretet fényes birodalmából vissza kellett térni a testi fájdalom, a lelki magány, a vér és görcs világába. De megmaradt a csodálatos élmény, amit a páciens féltett kincsnek őrizgetett, és nem mert volna róla szólni csak annak, akiben megta-

pasztalta a nyitottságot, fogadókészíget. Az élmény annyira hatalmas volt, hogy nem szerette volna, ha kinevetik.

Amit annak idején olvastam, nagyon fellelkesített. Elkezdtem a kérdést kutatni, kétféleképpen is. Német nyelven utánamentem a szakirodalomnak, és saját pácienseket kerestem. Mindkét vonatkozásban bőséges anyag állt rendelkezésemre, s egyre jobban ámultam. Szerény lépéseket tettem a téma itthoni köztudottá tétele érdekében, s egy, a Kossuth Rádióban dolgozó kitérő szerkesztő személyében partnerre találtam, majd a Magyar Televízió is felvállalta a haláltémát. „Memento mori” címmel négyrészes sorozatot állított össze, amelynek – késő éjjeli – vetítésére 1984-ben került sor.

Mára már teljesen szabad utat kapott a téma. Természetesen tengernyi a szakirodalom, pro és kontra. Vannak lelkes fogadók és heves ellenzők. De a tényekkel nem érdemes vitatkozni, bár sokan éppen a pusztá tényeket akarják letagadni. Egyesek görcsös értelmezési manőverekbe menekülve igyekeznek a materializmus csüggesztő filozófiáját megőrizni,

mások – főleg hívőnek mondott keresztyének – a kinyilatkoztatás igazságait féltik a reanimációs terület tényeitől. Mondhatni – főleg a keresztyén kritika összefüggésében – hasonló pánikot váltott ki ez a kutatási terület a maga meglepő eredményei vel, meglátásaival, mint Giordano Bruno vagy Galilei idején a kozmológiai forradalom (és mégis mozgog a föld) az akkori egyházon belül.

S még egy nagyon fontos dolog: a Krisztusba vetett hit nem a reanimációs kutatások gyümölcse, hanem a Szentlélek Isten ajándéka!

Ám nem szabad elfelejteni: a Szentlélek Istennek ezt az ajándékát kezelni, ápolni kell! Az egyik ilyen eszköz a Szentírás olvasása, az ige szívünkbe fogadása, az imádság, az igehallgatás, a szentséggel való élés, az egyház életében való részvétel, de nagyon fontos eszköz az értelmünk használata is, a hitet erősítő, de tényekre épülő érvek átgondolása, mérlegelése, gyűjtése. A hit Isten Lelkének ajándéka, de kötelességünk azt ápolni.

RIBÁR JÁNOS

# Egyházközségünk egykori kiváló felügyelője:

nemes nemzeti vitézlő Marthon Péter

A templomunkba járók nemzedékek óta tudják, hogy a lelkészek oldalán világi vezetőként folyamatosan jelen van az egyházközség felügyelője is. Erről a szolgátról, amelynek – kisebb-nagyobb megszakításokkal – kétszáz éves hagyománya van Orosházán is, legutóbbi lapszámunkban szoltunk. Leírtuk, hogy a 18–19. században arra törekedtek a protestáns egyházközségek, hogy megmaradásuk érdekében egy tekintélyes, iskolázott, hithű világi egyháztagot nyerjenek meg felügyelőnek, vagy ahogy akkoriban nevezték, az eklézsia inspektorának.

Az orosházi evangélikusság számára minden bizonnyal Marthon Péter, a környező Károlyi-uradalom érdemdús gazdatisztje lett az első kiválasztott. A korabeli szokásoknak megfelelően neve előtt viselte a nemes, nemzeti és vitézlő címet is, ami régebben a nemeseket megillette. Marthon Péter neve (amely Marton és Márton változatban is szerepel) nem ismeretlen a városörténet kutatói számára, hiszen 1844-ben Balassa Pál, 1886-ban Veres József is említést tesznek róla, Orosházáról szóló munkáikban. Veres (tévesen) Dedinszky Istvánt jelöli meg első evangélikus felügyelőként 1819-től, majd másodikként Marthon Pétert 1821-től.

Ám a régi iratok mást vallottak, a feladat tehát adott volt elmélyedni írott emlékeink tanulmányozásában, az ellentmondások közül kihámozni az igazságot. Ismét bebizonyosodott, hogy milyen sok lappangó érdekességre lelünk a több évszázados jegyzőkönyvek, anyakönyvek, egyéb írott források olvasgatása közben. Ezúttal is néhány eddig ismeretlen újdonságot fedeztünk fel az utókor emlékezetére érdemes Marthon Péterre vonatkozóan, ami mindenképpen bővíti helyi egyháztörténeti ismereteinket. Kicsit reménykedünk, hogy egykori tekintélyes felügyelőnk emlékét sikerül ismét életre kelteni, munkásságát a 21. század elején élő nemzedékekhez közelebb hozni.

A gróf Károlyi László által kiadott „A nagykárolyi gróf Károlyi család összes jószágainak birtoklási története” című könyvben rábukkanhatunk rövid életpályájára. E szerint 1742-ben született a Komárom megyei Szend faluban. 1771-től két és fél éven át Pesten szolgált kulcsárként báró Rudnyánszky Sándornál, majd 1774-ben jött Orosházára, s 13 és fél évig jegyzőként tevékenykedett. 1787-től 1809-ig a gyulai, s a szentesi uradalmakban adószedő, majd 1809–1815-ig számtartó volt.

Az orosházi evangélikus halotti anyakönyvben megtaláltuk, hogy Marthon Péter 1824-ben fejezte be földi életét, 79 éves korában. Viszont ha ez igaz, akkor nem 1742-ben, hanem 1745-ben láthatta meg a napvilágot. A kutatómunkának ebben a szakaszában elsőként adódott a születési idő pontosítása. Ehhez a Szakszendi Társult Evangélikus Egyházközség lelkészének, Bartucz István nagytisztelű úrnak a segítségét kértük. Ő a száki egyházközség keresztes anyakönyvben kutatva az alábbiakat találta: „*Joannes Marthon filius in Sezen bapt. Oct. 7. A. D. MDCCXLII.*” Ez sajnos nem biztos, hogy az általunk keresett Marthon Péter, hiszen a megkeresztelt gyermek neve nem szerepel a születési anyakönyvben. Az apa János (az anyja nevét be sem írták!), de az 1824-es orosházi halotti anyakönyvben „*az elhaltak szülei*” rovat üres. Közben hetek telnek el. Lépünk tovább!

Sikerült-e valamit összeszedgetni felügyelői munkásságáról? Erről jelenleg még keveset tudunk, hiszen az orosházi egyházközségnél 1818-ig nem vezettek jegyzőkönyvet. Életútjának vázlatos adalékaiból arra következtethetünk, hogy neki is jelentős szerepe lehetett a templomépítésnél (nevét említi a templom oldalában talált kőládikában elhelyezett okirat is) és együttműködött első öt lelkészünkkel (Horváth András, Szimonidesz János, Ágoston István, Szigethy János, Mikolay István) is.

Az 1819. január 19-i „*Ecclesia Gyűlés*” alkalmával felvett jegyzőkönyvben olvashatjuk, hogy nemes nemzeti és vitézlő Marthon Péter számtartó úr a „Nemes Ecclesiának” eddig volt érdemes inspektorára beadja január 8-án megfogalmazott lemondását, gyengülő erejére hivatkozva. Ebből idézünk:

„Az 1774. Esztendőben januárius hónapban, most 45 esztendeje, hogy engemet ezen B. helységnek akkori Elöljárói Pestről lehozott nótáriusnak, mely Hivatalban 13 esztendőt töltöttem el. Annak utána szintén itt Helyben Uradalmi tisztté tettem, ezen hivatal pedig 30 esztendőig viseltem. Ennyi számos esztendőig általam folytatott terhes kötelességek annyira meggyengítették egészségemet, hogy az 1816-ik esztendőben az Uradalmi hivatalomról is végképpen lemondanom kellett ... – mint Számtartó nyugodalomra tettem magamat, ezen időközben volt szerencsém ezen ágostai vallást tartó Ecclesiának Inspectorát 12 esztendeig viselnem, de mivel tapasztalom, hogy az elgyengült egészségem és

naponként nevedő fejem szédülése miatt már ezen kötelességemnek sem felelhetek meg, ezennel lemondok.”

Helyére Dedinszky István lépett, aki azonban rövidesen Makóra költözött, s Marthon Péter az 1821. július 18-iki gyűlésen „*közönséges megegyező akarattal ismét Inspectornak tételődött.*” Marthon Péternek a település érdekében kifejtett munkásságáról fennmaradt Skolka Sámuel tanító 1813-ban keltezett „*Orosháza topográfiaja*” című írása, amelyben a következőket írja: „... néhány évvel ezelőtt még maga Orosháza sem dicsekedhetett különösen jó, egészséges levegővel; mert az itt épített mindenféle töltek és új házak ellenére mégis számos állóvíz maradt a lejjebb fekvő tereken és utcákon. A ma is még itt élő uradalmi főhivatalnok Márton Péter számtartó úr, a baj elhárítására, a szélesebb utcák mindkét oldalán vízelvezető árkokat ásott, amelyek az állóvizet összegyűjtik és kivezetik a falu elé; és ezzel Márton örök, maradandó szolgálatot tett, hogy az Orosháza levegője egészségessé váljék.”

Az 1818-as, legrégebb harangunkon is rajta van a neve Szimonidesz és Szigethy lelkészek mellett, mint „*inspector P. Marthon.*” Családi körülményeiről annyit tudunk, hogy első felesége Lichtenstein Erzsébet volt. Házasságukból kilenc gyermek született Orosházán, majd hitvese 32 évesen meghalt. Pár hónap múlva Ábrahám Erzsébetet vezette oltár elé, aki még egy fiúval ajándékozta meg. Egyik lánya Folkusházy Sámuel jegyző felesége lett.

Levéltárosunk, Kőrösy Edit mikrofilmen beszerezte a száki evangélikus gyülekezet születési anyakönyvét, itt az 1747. augusztus 30-ai dátumnál találtuk meg Joannes Marthon és Elisabeth Györgyi fiát, Pétert. Valószínűleg ő az, igaz két évvel fiatalabb.

1824. Szent András hava 19-én jelentik: „*Minekutána ezen orosházi Evangelica Ecclesiának volt helybeli nagyérdemű Inspector Nemes Nemzeti és Vitézlő Marthon Péter Ur, mint az Méltóságos Nagykárolyi Gróf Károlyi famíliának számtartója lefolyó esztendő szeptember 3-án meghalálozott, ezen hivatalra Nemzeti Papp János Urat, most ugyan mint Berényi lakost és az ott levő főiskoláknak egyik curatorát, de egyszersmind jövőendő helybeli lakosát és mind Orosházi Posta mesterét választja inspectorának.*”

Aztán új idők új emberei jöttek, egykor népes családja kihalt, nevét elfelejtették. Megérdemli, hogy emlékezzünk rá.

KOSZORÚS OSZKÁR

# Emlékezés a Don-kanyar áldozataira

„Mind hősök ők,  
mind férfiak”  
[Garay János]

U tolsó éves gazdászok voltunk 1942–43 telén. Szokatlanul hideg és havas tél volt ez hazánkban is, de még inkább az orosz sztyeppéken. Katonáinkat segítő, a lakosság készített karácsonyi csomagokat, érmelegítőket, kötött kesztyűket stb. Ezeket a községházán gyűjtöttük össze, a Vöröskeresztnél. A gyűjtésben, csomagolásban Jeges Károly tanító, levente kiképzési parancsnok irányításával magam is részt vettem.

A 2. magyar hadsereg a Don-kanyar futóárok-rendszerű védőállásaiban volt, az ottani 30–35 fokos hideghez képest gyenge ruházattal és fegyverzetel. Szinte csak gyalogsági fegyverek voltak. A németek által ígért tűzértségi és páncélos kiképzés elmaradt. A precíz kivitelű magyar fegyverek závárszáma a nagy hidegben, részben a megdermedt olaj miatt is, alig működött. Bezzeg az orosz „lötyögős” závárszámai annál inkább. A mintegy 200 ezer ember, a több mint 200 km-es fronton szinte csak rajvonalban volt beásva. Mélységbeli védőrendszerük még nem volt kiépítve. Ez a „villámháború” veszélye. Mi a kozmetikázott hadijelentésekből sejtettük, hogy nagy a baj, sok a veszteségünk. Akkor még nem gondoltuk, hogy a háború rajtunk is végigsöpör, és hogy mi, itthonmaradottak is megszenvedjük. Ez többünk életútjából egyértelműen kitűnik. De nézzük részletesen a 2. magyar hadsereg tragikus sorsát!

Az orosz hadműveleti területre – német követelésre – 1942. áprilisa és júliusa között 207 ezer fős magyar hadsereg érkezett, köztük 17 ezer munkaszolgálatos. Utóbbiaknak nem volt fegyverük. Feladatuk az utak, szálláshelyek, lövészárkok építése volt. A hadseregünk 9 könnyű és 1 páncélos hadosztályból állt. Szombathelyi Ferenc vezérezredes 1942. évi jelentése szerint áprilistól októberig 1100 tiszt és 29 ezer főnyi legénység veszítette életét.

Kérdés: Miért is vonult ki kétszáz ezer magyar a Donhoz? A korabeli sajtó azt sugallta, hogy a bécsi döntésekért (amelyekben visszakaptuk a Felvidék és Erdély egy részét) tartozunk ezzel a német szövetségesnek. A háborús bűnösök perében is elhangzott, hogy Hitler lebegtetett előttünk a háború utáni rendezést a Kárpát-medencében, s attól tette függővé az újabb döntést, hogy ki (magyar, román, szlovák) milyen mértékben járul hozzá a végső győzelemhez.

Talán kissé frivol a feltételezés, de elképzelhető, hogy ha hatvan évvel ezelőtt 200 ezer magyar honvédet és munkaszolgálatost nem kényszerítenek útlevél nélküli utazásra a Donhoz, akkor talán ma nem kellene útlevél egy komáromi vagy kolozsvári kiránduláshoz.

Újabb kérdés: Vajon volt-e lehetőségünk semlegesnek maradni? A többség véleménye, hogy nem. Éppen úgy, mint ahogy a háború után, vagy éppen most sem tudunk semlegesek lenni.

Most, a 60. évforduló itthoni 20–30 fokos hideg napjai után könnyű elképzelni, mit éltek át apáink, nagyapáink a Don mentén. Szinte szibériai hidegségű hajnalainkon, manapság egyes hőmérők a mínusz húsz fok alatt már felmondják a szolgálatot. Hatvan éve apáink ezt nem teheték. Nem mondhatták fel a szolgálatot. Az ellátás, az utánpótlás akadozott. A földalatti bunkereikben örültek, ha tartani tudták a 0 °C fölötti hőmérsékletet, és nem keletkezett jégvárta a lavór vízen. A járművek a nagy hidegben nem indultak, a fegyverek is gyakran befagytak.

A Don nyugati, azaz a jobb partján lévő magyar állások ellen 1943. január 12-én déltájban indult meg a második világháború egyik legvéresebb csatája. A szovjet hadsereg Voronyezs–Harkov táján folytatott, tízszeres túlerőjű támadó hadművelete során, alig 2 hét alatt felmorzsolta a 2. magyar hadsereget. A keményre fagyott földbe nem tudták eltemetni a halottakat. A helyiek tavasszal, az olvadás után, heteken át csak temettek és temettek, a járvány elkerülésére.

Részletek a harcokból: Tombolt az orosz tél, 30–35 fokos hideg, sűrű széllel és méteres hóval. Ez jellemezte a hadállásokat. 1943. január 12-én kb. egy óras tűzértségi előkészítés után, 10.30 órakor két hadosztálynyi erővel indult meg a Vörös Hadsereg támadása Urivnál. A hősie magyar ellenállás után 11.35-kor sikerült betörni a 7. könnyűhadosztály soproni 4. gyalogezred állásaiba. A támadók a nap végére 6–10 km-t jutottak előre. Az orosz túlerő 5–10-szerese volt a magyar védőkénél, különösen tűzértségi és páncélosok (tankok) vonatkozásában.

A magyar főparancsnokság, Jány Gusztáv vezetésével, összevonta a rendelkezésre álló tartalékokat, és 1943. január 13-án hajnali 5-kor ellentámadást indított, amely tért nyert és minden fontosabb ponton elérte az előző napi állásait.

Azonban az ellentámadás – utánpótlás hiányában – 11 óra kifulladás. A ballasagyarmati 23/II. zászlóalj katonái két

nap alatt, az orosz harcokcsikkal támogatva, 11 tömegrohamot vertek vissza. A magyar állások előtt, a szó szoros értelmében, hegyekben álltak az elesett orosz katonák holtteste.

A megújuló orosz támadás gyors kibontakozása miatt a komáromi 6. tábori tüzérezred 1. ütege parancsnokának, Lévy Sándor hadnagynak állása maradt az egyetlen megfigyelőpont, ahonnan a saját ágyuk tűzét irányítani lehetett a támadó ellenséges gyalogság ellen. Lévy a többszöri parancsra sem hagyta el megfigyelőállását (nem vonult vissza), mondván az összekötő tábori telefonba: „Amíg használni tudok, nem megyek!” S kora délután, amikor utoljára jelentkezett, így szólt: „Gyerekek, nagyon fontos! Már csak ketten élünk a figyelő tisztesemmel. Összesen négy kézigránátunk és két pistolyunk van. Az oroszok teljesen körbezártak. Három percen át lőjétek a figyelőmet, ahogy csak bírjátok, akkor megpróbálok kitörni. Ha nem sikerül, akkor Isten veletek!” Az üteg a kért tüzet leadta. A hadnagy és tisztesének további sorsa ismeretlen. Ez áll a vezérednaplóban.

Január 15-én a 10. könnyűhadosztályunk ellentámadása rövid időre ismét megakasztotta az orosz előrenyomulást. De estére már mélyen átkarolták őket. Ekkor Jány és törzse engedélyt kért a visszavonulásra. Hitler megtiltotta a visszavonulást. Válasza az volt: „Nincs visszavonulás! Ugyanis Cramer tábornok hadteste másnap ellentámadást végez, ki kell tartani.” Cramer (a páncélos „csodatábornok”) azonban az ellenség fölényére hivatkozva, nem hajtotta végre a feladatot. Ehelyett ő maga visszavonult, cserbenhagyva a magyar hadsereget. Mi viszont tartottuk adott szavunkat a parancshoz. Sajnos nem ez volt az egyetlen bajtársi cserbenhagyás a németek részéről, ilyesmi nap mint nap megtörtént.

Január 17-én Jány saját kezdeményezésére és felelősségére kiadta a VII. hadtest számára a visszavonulási parancsot.

Január 24-én a németek kiűrtették a voronyezsi hídfőt. Heves rohamok érték a magyar III. hadtest körvédelmét, amit csapatainknak sikerült visszaverni. Az oldalszárnnyon lévő német alakulatokat Szkupoljnal áttörték az oroszok. Így az oldalvédelem nélkül maradt katonáink nem tudták tovább tartani állásaikat.

Február 2-án megkezdődött az általános visszavonulás a teljes Don-kanyari fronton.

Folytatás az 8. oldalon

## Fénysugár-híradó

**M**inha ma történt volna, pedig már pontosan 1 éve, 2002. március 17-én vasárnap délelőtti ünnepi istentisztelet keretében áldotta meg D. Dr. Harmati Béla püspök úr a Fénysugár Nyugdijas Klub indulását. Szép terveink valóra válni látszanak, hiszen lelki és szellemi tartalomban is igen gazdag esztendő áll mögöttünk. Valóban elmondhatjuk, hogy a nyári hőségben, s most a hónapokig elhúzódó zord és havas télben is mindvégig kitartott egy egyre növekvő létszámú csapat. Szerencsére mind többen vannak, akik várják a kedd és csütörtök délutáni találkozásainkat. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy itt is kialakult egy keresztyén értékrendet valló közösség, akik szívesen járnak a Fénysugár Klubba. Összejöveteleink hangulatosak, sok beszélgetéssel, közös énekléssel telnek.

Legutóbbi lapzáránk után gyülekezetünk küldöttségeként néhányan jelen voltunk a nagyszénási ünnepén, mikor is hálaadó istentiszteleten együtt örültünk templomfűtésük elkészültének.

Evangélikus iskolánkban találkoztunk Tolcsvay Bélával, egy valóban felejtethetlen esten.

Többen vettünk részt a római katolikus templomban tartott jótékony célú karácsonyi hangversenyen, ahol helyi kórusok, énekesek és orgonisták szép előadásában gyönyörködhattunk.

Mi voltunk a házigazdái a februári szeretetvendégségnek, ahol a szervezés és a felszolgálás mellett a műsorban is részt vettünk. Nagy Ervinné és Nagy Ervin lelkészek szolgálata mellett Reményik Sándor, Túrmezei Erzsébet és Ürögdi Ferenc verseiből olvastunk fel, ezt követően Ribár János esperes úr „Az egyház humora” címmel rövid, csattanós történeteket adott elő, bizonyítva, hogy a hívő keresztyén embertől sem idegen a vidámság.

Igen fontosnak tartjuk azt, hogy néhány hónapja bekapcsolódtunk a lepramisszióba; takarókat és fáslikat kötünk a világ távoli tájain, Afrikában, Indiában és másutt élő betegek számára. A munkát nagy lelkesedéssel és hittel végzik a Fénysugár Klub tagjai. Karácsonyra két nagyméretű takarót és 21 fáslit kötöttünk és küldtünk el, valamint nagyobb mennyiségű régi bélyeget szedtünk össze, aminek bevétele is a leprásokat segíti.

Azt is megemlítem, hogy köszönőlevelet kaptunk a magyarországi lepramisszió alapítójától a 100. életévét betöltött Dobos Károly református lelképásztortól „A jótéteményben pedig ne restüljünk.” [Gal 6,9] ige kíséretében. Március első felében újabb hat színpompás takarót és 24 fáslit juttattunk el a misszióhoz, hogy az általunk szeretettel készített ajándékot küldjék el a távol élő betegek

számára. Mind többen vagyunk, akik ilyenformán hozunk áldozatot másokért. Örömmel vettük azt is, hogy a Békés Megyei Hírlapban Kovács Erika tollából is megjelent egy írás klubunkról.

Sajnos hamarosan le kell állnunk ezzel a munkával, mert elfogyott az anyag, amivel dolgozunk. Kérem az Orosházi Harangszó olvasóinak segítségét abban, hogy lebontandó, kézzel kötött pulóverekkel vagy fonállal járuljanak hozzá missziói szolgálatunkhoz, amit előre is köszönünk. Erre a munkára sajnos folyamatosan szükség van, mert a világon még ma is több mint 3 millió leprás ember él.

Március 8-án szépen megtelt iskolánk díszterme, ahol az orosházi származású Bubik István színművész, színjátékos szívhez szóló önálló előadói estjét hallgattuk meg nagy érdeklődéssel.

Fontosnak tartjuk, hogy mindig megünnepeljük a névnapokat, ezzel is erősítve a klubtagok összetartozását. Azt is elmondom, hogy Györgyi János bácsi saját versével köszöntötte a klub nőtagjait. Jó ideje szeretnénk már, ha klubunknak lenne jelképe, ezért egyik társunk megtervezte a Fénysugár Nyugdijas Klub logóját, melyet itt most bemutatunk.



KOSZORÚS OSZKÁRNÉ

Folytatás a 7. oldalról

A németek, a magyar alakulatok számára nem engedélyezték (megtiltották és megakadályozták) az utak használatát a visszavonulásra. Ez aztán a bajtársiasság! A magyar élet nem számított a németeknél. Ezért a magyar alakulatok a magas hóban, a vasúti töltésen vergődve, partizántámadások közepette, több-kevesebb sikerrel befejezték a visszavonulást.

Honvédjeink helytállása méltó az őket követő nemzedékek elismerésére.

Németh János római katolikus táborigazgató lelkész a halottak nyakából lekasztotta a kis azonosító fémlapot („dögcédula”), melyekből mintegy 2000 darabot gyűjtött össze, hogy azonosítani lehessen őket. Péter Ferenc református táborigazgató lelkész megőrizte a papírra vetett magyar hősi temetők vázlatát, gondosan bejelölve a sírhelyet és az azonosítható pontokat, például falutemplom, út. E jelentésből tudom, hogy unokabátyám, Molnár István főhadnagy, Targowica Polában, a római

katolikus templomkertben, a 20260-as jelszámú sírban nyugszik.

Honvédségünk 1943. májusi veszteségkimutatása szerint 42 ezren haltak hősi halált (sebesülési vagy fagyhalált), 26 ezren hadifogságba kerültek. Ápriliséig 28 ezer sebesült és beteg katona tért haza itthoni egészségügyi intézetbe.

A 207 ezerből az összes veszteség 147 971 fő volt (71%), a korabeli kimutatás szerint. Ugyanakkor az oroszok vesztesége háromszorosan haladta meg a miénket, vagyis katonáink jól harcoltak.

A hadifogolytömegeket képtelen volt ellátni az erre felkészületlen Vörös Hadsereg. Német, olasz, magyar hadifoglyok gyalogoltak erőltetett menetben Oroszország belseje felé, miközben sokan már útközben meghaltak. Később – zsúfolt vagonokban – továbbszállították őket, s szenvedtek a földbe ástott barakkokból álló táborokban. Vöröskeresztes lapot is csak később kaptak, a hozzátartozók értesítésére, ha ugyan sikerült hozzájutniuk. Szerencsés volt unokanagybátyám, aki-

nek hadifogolylapját, amit a feleségéhez írt, most is őrzöm.

Sajnos talán mi magyarok vagyunk azok, akik a háború után utolsóként kezdtük el tisztelni hőseinket, meghalt katonáinkat, akik akár önként, akár parancsra öltöztek magukra mundért, s vonyultak be egy megnyerhetetlen háborúba. Nem azért vesztettek, mert rossz katonák voltak, hanem mert nem győzhettek a túlerővel szemben.

Az Orosházáról bevonult több száz, hősi halált halt katona (részben fényképes) névsora Fülöp Béla „Memento” című könyvében és az alvégi temetőben lévő márványtáblafalon olvasható. Úgy gondoltam, illő dolog megemlékezni hősi halottainkról, mivel ha nem is a Donmenti csatákban, de mi is sokan részesei voltunk a háborúnak. Nem utolsó sorban kell említésem három osztálytársamat (Bota Györgyöt, Juhász Sándort és Vitéz Jánost), akik szintén a háború áldozatai, hősi halottai lettek.

Dr. KISS A. SÁNDOR



# Mégis, kinek az élete?

## I. rész

Nagyszerű filmet mutatott be sok évvel ezelőtt a Magyar Televízió ezzel a címmel: *Mégis, kinek az élete?* Ereje teljében levő középkorú diplomás férfi autóbaleset áldozataként teljesen megbénul. Piros sportkocsijával egy szabálytalanul közlekedő, kamionméretű autó alá kerül. Életben marad, de sem a kezét, sem a lábát nem tudja többé megmozdítani. Teljesen kiszolgáltatottá válik, minden tekintetben ápolni kell. Mivel az értelme tiszta, többé nem akar így, tehetetlenül, mozdulatlanul élni, s követeli, hogy vegyék el az életét, azaz gyakoroljanak eutanáziát.

A film tartalma – roppant szellemes párbeszédnek meneten – két tábor vitája. Az egyik tábor azt állítja, hogy így – teljesen bénán is – lehet értelme az életnek. Így is meg lehet találni az egyén kiteljesedésének a lehetőségét, nem szabad az életet elvenni olyan esetben sem, amikor a felületesen gondolkodó ember számára minden értelmetlennek látszik. A másik tábor szerint – és a film főszereplője is ezt vallja – nincs értelme az életnek ilyen bénán, örökre ágyhoz kötöten, tehetetlenül, másoknak kiszolgáltatva. Igen nagy a vita, rendkívül izgalmas a film, és végül győz az eutanázia. Vagyis a főszereplő engedélyt kap a halálra. Valóban győzelem ez?

Érdekesként említjük, van már a világon olyan állam, ahol a törvény lehetővé teszi az eutanáziát; itthon is komoly vita folyt ebben a témában, a legkülönbözőbb szakembereket kérdezték meg, és a legkülönbözőbb vélemények fogalmazódtak meg. Például egy tévés – éppen ezért nem reprezentatív – közvéleménykutatás szerint a magyar lakosság 73%-a támogatná az eutanáziát.

Azonban vannak olyan igazságok és etikai kérdések, amelyek nem képezhetik népszavazás tárgyát! Egy matematikai igazság nem lehet függvénye annak, hogy hányan szavazzák meg, vagy hányan vannak ellene, de az etika világában is vannak olyan ősi, alapvető igazságok, hogy nem lehet népszavazás-függővé tenni őket, mint például az élet szentsége. Az élet kinek az élete?

Így született meg a Magyar Bioetikai (vagyis az élettel kapcsolatos etikai kérdések) Társaságának nyilatkozata, amelyet maga a társaság is „széles körű” propagálásra javasol. Ezért tesszük közzé a 2003. február 10-én megjelent nyilatkozatukat:

## *A Magyar Bioetikai Társaság nyilatkozata az eutanáziáról*

A Magyar Bioetikai Társaság elnökségének állásfoglalása az eutanáziáról, a terápiás túlbuzgóságról és a haldokló beteg ellátásáról. Egyes szervezetek – az embernek méltóságához és önrendelkezéséhez való jogára hivatkozva – küzdenek az eutanázia törvényi jóváhagyásáért, s tevékenységük a média biztosította nyilvánosságuk köszönhetően, a közvéleményt is élénken foglalkoztatja. Ez a törekvés ellentétes a bioetika és az orvostika legfőbb törvényével, az emberi élet tiszteletével és védelmével, ezért a Magyar Bioetikai Társaság szükségesnek tartja e közlemény kiadását és széles körű propagálását.

A hazai vitákban az emberi élet végével kapcsolatos vitákban csupán egyetlen, a legsúlyosabb etikai problémáról, az eutanáziáról esik szó, holott két igen súlyos etikai probléma kiemelkedő jelentőségű az emberi élet végén: az eutanázia, és a terápiás túlbuzgóság. Az eutanázia alapja a betegek és a gyógyítók reális lehetőségeinek az alábecsülése, a terápiás túlbuzgóság pedig a túlbecsülése. Az eutanázia semmilyen formája nem fogadható el, a terápiás túlbuzgóság pedig a lehetőségek szerint a lehető legnagyobb mértékben kerülendő.

Az eutanázia az orvosnak foglalkozási körében megvalósított szándékos ténykedése, amely a gyógyíthatatlan, szenvedő beteg kérésére, a betegnek a természetes végnél korábbi halálára irányul. Az eutanázia minden formája (aktív, passzív, direkt, indirekt, asszisztált öngyilkosság stb.) ellentétes az orvoslás és az egészségügy legalapvetőbb feladataival és céljaival, azt ősidők óta tiltják az orvosi foglalkozás szabályai, és elutasítják a világvalóságok is. Hibás az az elgondolás is, amely a beteg önrendelkezési jogára hivatkozva tenné lehetővé az eutanáziát, hiszen az élettel való szabad rendelkezés nem teremthet olyan helyzetet, hogy szabad elhatározással visszavonhatatlanul megfossszunk magunkat életünkötől, mert ez nem a szabadság érvényesítését, hanem a szabadság végleges megvonását eredményezi.

Az emberi közösség nem segítheti egyetlen tagját sem a halálba, de kötelessége a halálban való segítség, és ez a közösségi attitűd az eutanázia humánus alternatívája. Az orvosnak kötelessége a testi fájdalom megszüntetése vagy hathatós csillapítása, a lelki szenvedés oldása-

ban pedig az egészségügyön kívül jelentős szerepe van a családnak, barátoknak, önkéntes segítőknak, társadalmi szervezeteknek (pl. hospice mozgalom), vallási közösségeknek. A beteg joga, hogy megszabja halálának helyét, a társadalom feladata pedig az, hogy ehhez biztosítsa a humánus intézeti hátteret, illetve az otthoni ápolás lehetőségét.

Nemcsak a gyógyíthatatlan beteg halálának siettetése, hanem a halál értelmetlen elodázása sem fogadható el. A valós indikáció nélkül végzett rendkívüli, felesleges vagy valószínűtlen eredményességű beavatkozások sok esetben növelik és elnyújtják a haldokló szenvedését, fájdalmat okoznak a hozzátartozóknak, és súlyos terhet rónak nemcsak az ellátó személyzetre, hanem az egész társadalomra is. Ez a terápiás túlbuzgóság öncélú, vesztélyezteteti az egyén integritását, emberi méltóságát és önrendelkezését. A terápiás túlbuzgóság kerülése nem eutanázia.

*Magyar Bioetikai Társaság*

## II. rész Jóni és Jane

Újra feltesszük a címbeli kérdést, és két különleges tanút idézünk ide a 20. századból. Az egyikről keveset írunk, szinte elég felidézni csak a nevét, ami önéletrajzának is címe: „*Jóni*”. Nagyon sokan olvasták ezt a könyvet. Egy fiatal lány meggondolatlan fejesugrása következtében – gerinctörés miatt – megbénul és tolókcocsiba kényszerül. De ott, a tolókcocsiban áldja meg Isten, és hatalmas lelki igazságokat ismer fel, amit aztán könyvében leír. Témája – érthető módon – elsősorban a szenvedés elfogadása és feldolgozása – az istenhít segítségével. Még mindig és újra érdemes elolvasni ezt a könyvet olyanoknak, akik az élet árnyékos oldalára sodródtak át, akár betegség, akár gyász miatt.

A másik – a fizika és a matematika szakmai világában jól ismert – híresség: *Hawking*. Zseninek született 1942. január 8-án Oxfordban, keresztnéve Stephen. 17 évesen, csak mellékesen, próbafelvételt tett – gimnazistaként – az Oxfordi Egyetemen, s a vizsga olyan jól sikerült, hogy nemcsak idő előtt bekerült az egyetemre, hanem kitűnő ösztöndíjat is kapott. Nagyszerű pályának, ragyogó karriernek nézett elébe. És 1962-ben derült égből ret-

*Folytatás a 12. oldalon*

# Tudósaink

*Már most nem durva erővel,  
Hanem műveltséggel kell  
Igyekezniünk ki-tűnni.  
[Bolyai János]*

Jól emlékszem arra, hogy 1937 őszén, az aznapi első órán, amelyik fizika volt, Platschek Lajos tanár úr nem feleltett bennünket, hanem így szólt: „Fiúk, jól figyeljétek! A tegnap esti rádiós hírek alapján nagy büszkeséggel közlöm veletek, hogy mától fogva van egy Nobel-díjas, aki nemcsak magyar, hanem a szomszédban, Szegeden elért kutatásaiért érdemelte ki ezt a legnagyobb kitüntetést, amelyben tudós kutató valaha részesülhet. A tudós neve: Szent-Györgyi Albert biokémikus professzor. Ez a nagyszerű magyar tudós, alig 44 évesen kapta meg ezt a díjat, mert bizonyította, hogy az aszkorbinsav azonos a C-vitaminnal, ami a szegedi paprikában jelentős mennyiségben megtalálható, továbbá felismerte a négy szénatomos szerves savak (dikarbonsavak) jelentőségét a biológiai oxidációban. Legyetek büszkéek erre az emberre, és vegyetek példát róla a helytállásban.”

Ezután beszélt még a díj alapítójáról, Alfred Nobelről, és hogy milyen kutatási ágban elért eredményért adható e kitüntetés, továbbá, hogy a díjazottjai a svéd király kezéből veszik át az elismerést, nagy, ünnepi ceremónia keretében.

Megjegyzem, az oxidációs körfolyamatot azóta a vele egyidejűleg kutatótársával közös néven, „Szent-Györgyi-Krebs ciklusnak” nevezik.

Szent-Györgyi Albert domborműves emléktáblája és mellszobra Szegeden, a Dóm téren, volt munkahelyének, a Szegedi Tudományegyetem Szerves Kémiai Intézet bejárata mellett található, az árkádok alatti magyar panteon szobrai között.

Szent-Györgyi Alberttel nem sikerült személyesen találkoznom, így csak magánóralapon őrzöm egyik beszédét, a Nobel-díj átvétele utáni időből.

Viszont örömmre szolgált, hogy Teller Edével volt szerencsém egy rövid beszélgetésre 1994. július 8-án az SZBKI (Szegedi Biológiai Kutató Intézet) könyvtárában. Kérdezte tőlem, hogy mi a kutatási területem. Röviden válaszoltam, hogy a magnézium biokémiája és a változó deutérium-koncentrációjú víz hatása az élő szervezetre, például a tumorra. A deutérium nagyon érdekelte, mert a nehésvíz (deutérium-oxid) az atomkutatásnál is fontos.

Beszélgetésünk során kifejtette, hogy a tudomány nem életellenes, még ha egyesek, például az atombomba miatt annak tartják is. Érdekesen mutatta be, hogy azért mennyire csínján kell bánni a tudományos eredményekkel. Az atombomba szükségességét így indokolta: Ha annak idején nem dobják le, akkor a háború sokkal tovább tartott volna, és az ezzel járó szenvedés is.

A zöldmozgalom eredményének számító DDT-betiltásnak csak a szúnyogok örültek. Az eredménye az lett, hogy megszűnt az olcsó és hatékony szúnyogirtás, ezért maláriában sok százezer ember hal meg a harmadik világban. Noha az anyatejben annak idején kimutatták a DDT-t, mint mérget, de az orvosok egyetlen alkalommal is több „mérgező” anyagot juttatnak a beteg szervezetébe, mint az a DDT, ami a tejjel, étellel jutott volna bele.

Három veszedelmes színt ismerünk a világon: a barnát (nácizmus), a vöröset (szovjet), szerencsére e kettő már kihalt, és végül a zöldet (környezetvédő mozgalom). Bár a környezetvédőkre szükség van, de az emberiség hajlamos a túlzásokra és ez a „zöldeknel” sajnos mindennapos.

A beszélgetésünk végén megkértem Teller Edét, hogy az éppen nálam lévő, irodalmazó füzetembe adja autogramját, a találkozásunk emlékére. A XLIV. sz. füzet 3. oldalán ott díszleg az aláírása.

2002. december 6-án nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy Budapesten, az MTESZ, Tudomány és Technika Házának bejáratánál lévő márványtáblák felavatásán tagja lehettem a koszorúzó bizottságnak. E táblák magyar származású Nobel-díjas tudósaink és az ezen elismerésben nem részesült, de egyébként világhírű nagyjaink, továbbá (a legutóbbi) irodalmi Nobel-díjasunk neve szerepel. A márványtáblákon az aranybetűs nevek a következők:

## Nobel-díjasaink:

Lénárd Fülöp (1905)  
Bárány Róbert (1914)  
Zsigmond Richárd (1925)  
Szent-Györgyi Albert (1937)  
Hevesy György (1943)  
Békésy György (1961)  
Wigner Jenő (1963)  
Gábor Dénes (1971)  
Polányi János (1986)  
Wiesel Elie (1986)  
Oláh György (1994)  
Harsányi János (1994)  
Kertész Imre (2002)

## Nagyjaink:

Bay Zoltán  
Bolyai János  
Eötvös Loránd  
Jedlik Ányos  
Kármán Tódor  
Kőrösi Csoma Sándor  
Neumann János  
Semmelweis Ignác  
Szentágothai János  
Széchenyi István  
Teller Ede

Vajon melyik másik nemzet tud ennyi tudóst, lélekszámarányosan felmutatni, mint mi? Egy sem. Ez a magyar szürkeálmány dicsérete. „A magyar kis nép, de nagy nemzet.” – mondta egy diplomata.

Egyszer Szent-Györgyi Albert től megkérdezték: Mitől van ennyi magyar Nobel-díjas tudós? Válasza így szólt: „Ez annak köszönhető, hogy ez a nép egy sajátos kultúrájú. Ez a magyar kultúra. Nem genetikai kérdés, mert a nemzet genetikailag nem homogén. Sőt rendkívül vegyes és éppen ez adja meg a lehetőségét, hogy génfrissítés jöhessen létre, újabb és újabb tehetségek születhessenek. Keveréknáció vagyunk. Bárkinek az őseit felkutatjuk, vagy német, szláv, lengyel vagy akármi más náció génjei keveredtek benne. E géndiverzitás a magyar kultúra alkotóeleme. A magyar nyelv struktúrájában is sajátos, egyedi. Ezért tudunk fennmaradni ezer éven át a népek nagy olvasztókemencéjének ellenére.”

E tudósok egy része a budapesti Fasori Evangélikus Gimnáziumba járt, és a szellem óriásaként írták be nevüket az emberiség, a tudomány történetébe. Ezt Istennek köszönhetjük, mint ahogy tudósaink legtöbbje istenhívő, sőt Jedlik Ányos pap volt. Azt hiszem megérdemelték, hogy megemlékezzünk róluk.

Dr. KISS A. SÁNDOR



# TALENTUMOK – Hírek iskolánk életéből

## „Ordass Lajos” Országos Retorikaverseny

*Ismét orosházi győzelem született*

Az előző tanévben hirdették meg első alkalommal, idén márciusban pedig már másodízben került megrendezésre a bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban az „Ordass Lajos” Országos Retorikaverseny. A szervezők azzal a céllal rendezték meg a középiskolások számára is ezt a szónokversenyt, hogy felhívják a figyelmet a szövegalkotási képességekre, különösen az előszóbeli kifejezőképesség fejlesztésének, a nyelvhasználat színvonalának emelésének és anyanyelvünk ápolásának szükségességére.

A versenyzőknek az első fordulóban egy előre megadott témában a retorika szabályai szerint elkészített beszédet kellett emlékezetből, papír nélkül elmondaniuk; a második fordulóban pedig rögtönzött témában kellett beszédet készíte-

niük, és azt 3 percen előadniuk. A verseny követelményei között szerepelt az érvek felsorakoztatása, a nyelvtanilag is kifogástalan beszéd stílusos megfogalmazása. Az igen magas színvonalú versenyen elhangzott szövegek igényes formába öntve, tartalmas gondolatokkal gazdagították a közönséget.

Iskolánkat, az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnáziumot a versenyen mindkét tanévben *Arany Mihály* képviselte, és akárcsak az előző évben, idén is ő hozta el az I. helyezettnek járó Ordass Lajos-emlékérmet és az értékes könyvjutalmat. Előre megírt beszédét (amely nemsokára megjelenik a „Magyartanítás” című szakfolyóiratban is) az alábbiakban olvashatják. Másik, rögtönzött beszédének témája pedig ez volt: „A

divatot követni kell!”. Választható témák voltak még: „A szavaknak súlya legyen, ne száma!”, illetve „Fiú és lány között is lehet barátság”.

A zsűri (melynek elnöke *Adamikné Jászó Anna* volt, tagjai között *L. Aczél Petra*, neves retorikussal) az idén is megadta a lehetőséget az I–III. helyezetteknek, hogy az egyetemisták Kossuth Lajos Szónokversenyén is próbára tegyék magukat. Itt *Arany Mihály* különdíjat kapott – így a következő megmérettetés november 7-én, Budapesten vár iskolánk diákjára. Ezúton is köszönjük *Fülöp Béla* tanár úr felkészítő munkáját, és gratulálunk a szép eredményhez. Isten áldása kísérje őt továbbra is életútján!

KILIÁN SZILVIA

*Tisztelt Hallgatóság!*

Amikor most az Európai Unió kis hazánkra vetődő árnyékát kell felvázolnom, bizony igen nehéz feladat hárul rám. Fontos, hogy érzékeljük ennek összetettségét. Nehéz a feladat, mert a csatlakozástól hangosak az újságok, a média; és álláspontok sokasága zúdul ránk, pró és kontra. Nehéz, mert önmagában is nagy kérdésről van szó. Nehéz, mert számos területet érint. Úgy vélem, leginkább két fő dolgot: az egyik gyakorlati, a másik eszmei, elméleti, erkölcsi kérdés. A gyakorlati terület a politika, gazdaság síkján vizsgálja a problémát, de nekünk most, tisztelt Hallgatóság, a másik dimenzió, az eszmények dimenziója fontos. Éppen ezért úgy gondolom, mellőzhetjük a statisztikát és a száraz adatokat, s hagyhatjuk, hogy képzeletünk szabadon bejárja hazánk kedves tájait, végigrepítsen a Hortobágy fölött, elvigyen a koronázási ékszerekhez, megmutassa az Alföldön legelésző szürke marhákat, vagy csak egyszerűen odaállítson az egri vár bástyájára, és megkérdezze: Gazdasági, politikai, jogi biztonság vagy kulturális, nyelvi asszimiláció? Megőrizhetjük-e identitásunkat az Európai Unió tagjaként?

Önvizsgálatra indító kérdés ez. Az Unió „előszobájában” állunk, s valaki valóban felteheti a kérdést: mi lesz magyarságunkkal? Majd másvalaki rákontrázhat: miért, most mi van? Önöknek, nektek, nekünk, mit jelent magyarnak lenni? Avagy megőrizhetjük-e nemzetünk öntudatunkat? – van mit megőriznünk? E kérdést mindenkinek tisztázni kell önmagával, s csak ezután léphetünk tovább.

Bizonytalanság és féltés tölti be a levegőt – féltjük hazánkat, nyelvünket, kultúránkat odadobni a nagy európai testvér lábai elé. Egy újság így fogalmazott: Magyarország előtt két út áll. Az egyik járhatatlan, a másik az Európai Unióba vezet. A feltett kérdés mögött ugyanis ott rejlik a csatlakozás dilemmája, vagyis megőrizhetjük-e identitásunkat; ki tudja, valóban csatlakozunk? Az EU felé tartunk. S talán jól is van ez így. Hisz már Ady is a dévényi kaput döntötte: nyitnunk kell Nyugat felé, mert Európa csak akkor lehet teljes, ha a magyar szőlők is felcsendülnek történelmünk páratlan szimfóniájában. Hát menjünk! De valaki mondja meg, mi lesz. Mi lesz ezzel a már amúgy is öntudatát

vesztett, megfogyatkozott néppel? S mi lesz nyelvünkkel, kultúránkkal, földjeinkkel? Valaki mondja meg: mi lesz?

Az identitástudat kérdése nem más, mint annak alapfogalata, hogy mennyiben érezzük át és mennyire vagyunk büszkék arra, hogy magyarok vagyunk. S ezt a képet kell az Unióhoz hozzákapcsolnunk. *Jókai Anna*, *Kossuth-díjas* írónőnk valahogy így fogalmazott: Nem szegény rokonként, szegénykezve, hanem olyan népként kell belépnünk, aki megkapta a maga pofonjait a történelemtől, de ezen tapasztalatokkal gazdagodva, páratlan nemzeti kincseivel teljes joga van az európai kerekasztalnál helyet foglalni. S úgy vélem, valahol itt a lényeg. Európát, a nagy Nyugatot mindig valami elképesztő tisztelettel kezeljük. Hol vagyunk mi tőlük? Talán befogadják a szegény magyart. Nem kellene elfelejtenünk azonban, hogy e fejlett Európa adta Hitlert, elhozta Trianont, s magára hagyta a magyarságot forradalmaival.

Megőrizhetjük-e identitásunkat? Az asszimiláció árnya vetődött hazánkra, jogos tehát a feltett kérdés, s benne elrejtve érezzük a negatív tartalmat, hogy nem biztos. Ez idáig ezt a bizonytalanságot, illetve annak gondolatát próbáltam előrevetíteni, hogy ha megőrizhetjük, akkor ezt csak teljes jogú tagként, magyarságunkra büszkén tehetjük. Van még azonban egy másik út, egy optimista lehetőség. Ha a határainkon túli magyarok példaértékű nemzeti öntudatára gondolunk, talán felvilághat bennünk egy olyan kép is, hogy az uniós tagság esetleg erősítheti magyarságunkat, hisz a többi nép kultúrája mellett jobban megláthatjuk a mi kultúránkat, a mi nyelvünk egységét, szépségét. Merjünk kicsit optimistáklenni!

Tisztelt Hallgatóság! Lehet, hogy a helyzet ugyanaz, mint István király idejében. Ha csatlakozunk, fennmaradunk, ha pedig nem... Nem tudhatjuk. A történelem akkor minket igazolt. De akárhogy is lesz most, egy a fontos: tudnunk kell magyarnak maradni. Hisz nekünk ez a mindenünk. Ez a kis ország minden szenvedésével – nekünk ez jelenti a múltat, a jelent és a jövőt; és ezt kell jelentenie minden magyar számára. Úgy gondolom, hogy amíg szól a Himnusz, lobog a zászló és kisiskolásaink Petőfit szavalnak március 15-én, addig nem kell félnünk. Csak ezek maradjanak meg mindannyiunk szívében is.

## I. Országos Kölcsey Versmondó Verseny iskolánkban

**J**anuár 22. a Magyar Kultúra Napja. Ehhez kapcsolódóan országszerte számos esemény zajlott, így iskolánkban is méltóképpen megemlékeztünk róla. Kölcsey Ferenc, a verseny névadója 180 évvel ezelőtt írta meg Himnuszát, amely azóta nemzeti énekünk és imádságunkká vált.

Az ország minden evangélikus iskolája meghívást kapott a Kölcsey Versmondó Versenyre, melyet január 23-án rendeztünk meg. A kiírás szerint az első fordulóban Kölcsey Himnuszát, a másodikban pedig egy szabadon választott 19–20. századi magyar költő ódáját kellett elszavalniuk a jelentkezőknek. Az orosházi iskolák versenyzői mellett a bonyhádi, a Deák téri, a győri, a szarvasi és a soproni evangélikus iskolákból összesen 24 diák mérte össze felkészültségét.

A rendezvény megnyitóján először *Jantos István* igazgatónő köszöntötte a megjelenteket, majd bemutatta a vendégeket és a zsűri tagjait. *Ribár János* esperes, a verseny fővédnöke megnyitóját egy vallomással kezdte arról, hogy mit jelent számára a Himnusz. Megosztotta velünk, hogy nemcsak számára az egyik legszebb költemény, hanem gyülekezetünkben is nagyon régi hagyomány, hogy minden vasárnap és ünnepnap eléneklük a Himnuszot, ám hatalmas felháborodást okozott, amikor egyszer véletlenül elmaradt. Érthető, hisz a legtöbb ember magának érzi nemzeti egységünk szimbólumát. De nem csak a Himnuszot kell ismerünk, szükségünk van minden költeményre – a mai világban világító „szellemi szentjánosbogarakra”.

A lélekemelő indítás után a verseny diák, tanár, zsűritag és hallgató számára egyaránt legizgalmasabb percei következtek, a versek meghallgatása. Az igen színvonalas mezőnyben művészi előadásban hallhattunk számunkra ismert és ismeretlen költeményeket, köztük az egyre népszerűbb Wass Albert, Reményik Sándor, Szilágyi Domokos műveit vagy az ismeretlen szerzőtől származó „Kárpátaljai miatyánk”-ot.

A 7–8. osztályosok zsűrijének elnöke *Jancsó Kálmán*, az Evangélikus Pedagógiai Központ szakértője volt, a zsűri tagjai *Lázárné Bozó Klára* és *Lukovicsné Ramasz Edit*. Ebben a kategóriában volt a legnagyobb verseny, ezt jelzi a sok különdíj is. Az eredmények: 1. helyezett *Győri Éva* (Budapest, Deák Tér), 2. helyezett *Csizmadia Kristóf* (Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium), 3. helyezett *Kovács Nóra* (Vörösmarty Mihály Általá-

nos Iskola, Orosháza). Különdíjasok: *Gál Ivett* (Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola, Sopron) a szabadon választott vers elmondásáért, *Tóth Tamara* (Táncsics Mihály Gimnázium, Orosháza) versválasztásáért, *Hegedűs Anna* (József Attila Általános Iskola, Orosháza) szép versmondásáért, *Fejes Anikó* (Eötvös Téri Általános Iskola, Orosháza) szép versmondásáért.

A gimnazisták zsűrijének elnöke *Brachna Judit* volt, iskolánk igazgatótanácsának tagja, a zsűri szolgálatában részt vettek még *Mihály Zoltánné*, az Oktatási Osztály vezetője és *Szoincsák Sarolta*, a Békéscsabai Evangélikus Gimnázium magyartanára. A 9–10. osztályosok versenyének eredménye: 1. helyezett *Francia Dániel* (Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ, Győr), 2. helyezett *Bors Anikó* (Bersenyi Dániel Evangélikus Líceum, Sopron), 3. helyezett *Lórincz Leila* (Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium); Különdíjas: *Döhler Nóra* (Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium, Bonyhád)

A 11–12. osztályosok versenyének eredménye: 1. helyezett *Benedek Zsolt* (Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ, Győr), 2. helyezett *Salamon Klára* (Bersenyi Dániel Evangélikus Líceum, Sopron), 3. helyezett *Laszli Beáta* (Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium). Különdíjasok: *Balogh Melinda* (Budapest, Deák Tér) az egyéni előadásmódért, *Pongrácz Éva* (Táncsics Mihály Gimnázium, Orosháza) versválasztásáért.

A szavalóversenyhez kapcsolódóan képzőművészeti pályázatot is hirdettünk, ahova két témakörben lehetett pályamunkát elküldeni: a Himnusz c. vershez illusztráció készítése, illetve annak képi megfogalmazása, hogy „Mit jelent számodra magyarnak lenni?”. A beérkezett alkotásokból szép kiállítást rendeztünk, melyet a verseny ideje alatt lehetett megtekinteni.

Az eredményhirdetés is sok izgalmat tartogatott még, de senki sem tért haza üres kézzel. Az iskola ajándékkönyvei és ígés könyvjelzői mellett az Evangélikus Pedagógiai Központ, az orosházi gyülekezet és *Fülöp Béla* tanár úr által ajándékozott könyvjutalmakat kapták a legjobbak. A megnyitón is elhangzott, hogy hagyományteremtő szándékkal indult ez a verseny, így jövőre is várjuk a szavalókat a Magyar Kultúra Napján Orosházára.

KILIÁN SZILVIA

Folytatás a 9. oldalról

tenetes villámcsapás érte, azaz egy szörnyű diagnózist állapítottak meg: amiotrofiás laterális szklerózis! Magyarul: mozgatóideg-sorvadás! Ezek a sejtek szabályozzák az izmok aktivitását, s a betegség előre haladtával végül a teljes mozgás- és beszédképesség megszűnik. A test vegetatív állapotba kerül, de az elme mindvégig tiszta és működésképes marad! Hogy milyen rettenetes csapás volt ez az éppen 20 éves fiatalembernek, elképzelhető. Szörnyű depresszió kerítette hatalmába, néhány hónapig utcára sem ment. S honnan jött a segítség a bőmbőlő Wagner-zene és az ürülő vodkás üvegek között? Életét értelmetlennek ítélte, alighanem az eutanáziát javasolta volna esetében is, de történt valami különleges.

Annak az esztendőnek a szilveszterén egy partin ismerkedett meg Cambridgeben egy lánnyal, akinek Jane volt a neve. Jane Wilde-nak hívták és csak 18 éves volt, de mélyen istenhívó, aki hitéből fakadóan ismerte azt a szellemi alapigazságot, hogy „mindennek célja van”, és Hawking mellé állt. Így lett – az istenhívó Jane-nek köszönhetően – Stephen Hawking korunk egyik legnagyobb és legismertebb tudósa. Szinte fizikai, anyagi test nélkül, mint tiszta elme gondolta el a legmodernebb kozmológiai gondolatokat (a kozmosz, a világ elmélete). Sőt neki köszönhetően új világkép van kibontakozóban, de arról írni nem ennek a cikknek a feladata.

Ha felületesek lennénk, akkor a bal eset után Joni, s a szörnyű diagnózis után Hawking életét is értelmetlennek lehetett volna nevezni, pedig kivételesen hatalmas ajándékot kaptunk mind a kettőtől. Mert igazán van Hawking fiatal kedvesének: mindennek célja van! Az istenhívó ezt felismerheti! S azt is, hogy a saját élete mégsem egészen az ő privát tulajdona, hanem Istené! Mégis, kinek az élete? Istené! A Teremtő és Megváltóé!

RIBÁR JÁNOS



*Jobb a tető sarkán lakni,  
mint zsémbes asszonnyal  
egy házban. [Péld 21,9]*

# Ez történt nálunk...

Az Evangélikus Hajnal Óvoda csoportbeszámolója

## **NAPSUGÁR-CSOPORT**

„Mi” vagyunk a legkisebbek az óvodában. Ebben a tanévben sok érdekes élményben volt részünk. A témafeldolgozások közül az egyik legsikeresebb az érzékszervekkel volt kapcsolatban. Jó alkalom volt ez arra, hogy a kicsik felfedezzék: Isten ilyennek teremtett engem! Az ízelelés, kóstolgatás élményét, a látás képességének megélése követte. Ekkor a gyerekek még azt is megkérdezték tőlem: Miért nincs szemüvegem? Hiszen tudják, nagymama vagyok. Végül minden gyermeket körberajzoltunk, nagy papírívekre. Ezeknek a „képmásoknak” óriási sikere volt.

## **HALACSKA-CSOPORT**

Az idej sok érdekes téma közül az egyik legnagyobb élményt a kisállatokkal való megismerkedés jelentette. Már jó ideje gyűjtögettük a képeket, nézegettük a könyveket, amikor elhatároztuk, hogy mi is szeretnénk valamilyen kisállatról gondoskodni. Ezért akváriumot és gyönyörű színes halakat vásároltunk. Azóta, a reggeli érkezés után a gyerekek első dolga, hogy megeztessék a halakat, hogy ellenőrizzék a víz hőmérsékletét... stb.

Óriási jelentősége van annak, ha már ebben az életkorban megtanulják, milyen fontos, örömteli dolog a körülöttünk élő kisállatokról gondoskodni. Azóta nagyon sok tapasztalattal, élménnyel gazdagodtak a gyerekek. Együtt csodálkozhattunk rá a teremtett világ szépségeire, együtt ismerhettük meg az érzést: Isten feladatot adott nekünk a teremtett világban! Egyetlen gondunk, hogy egyre több kis hal születik, és lassan kicsi lesz az akvárium. Akar valaki kis halakat ajándékkapni tőlünk?

## **KATICA-CSOPORT**

Én, te, ő, mi. Ez nem nyelvtani gyakorlatot jelentett a Katicáknál, hanem egy érdekes, hetekig tartó beszélgetés hívó szavait jelöltük így. A reggeli áhítatokhoz kapcsolódva gyakran van lehetőségük a gyerekeknek önmagukról, társaikról beszélgetni. Főleg a nagycsoportos és középsős gyerekeknek fontos, hogy megélik, megértsék az egymáshoz való viszonyt, a szeretetkapcsolatok fontosságát. Így gyakorolhatják egymás elfogadását, az alkalmazkodást, egymás segítségét. A beszélgetések lehetőséget adtak arra, hogy lelki nevelésük elmélyülhessen. Megélték, megértették, hogy egy olyan

közösség tagjai, akik figyelnek egymásra, szeretik egymást. Ugyanakkor egy nagy közösségnek istagjai, hiszena keresztyén értékek befogadásával azokhoz tartoznak, akik az ÚrJézust követik naponta.

Jó érzés volt megtapasztalni, hogy az óvodai meghitt beszélgetések hangulatát szüleikhez is hazavitték a gyerekek. Így válik teljessé óvodánk lelki nevelése.

## **IBOLYA-CSOPORT**

Az óvodáskor jellemzője a kíváncsiság, a világ megismerésének, felfedezésének vágya. Ez indította a „Testünk” témakör feldolgozását is. Mivel a nagyobbak már jól ismerik testük felépítését, érzékszerveik fontosságát, a témát tovább gazdagítottuk a tisztálkodás, az orvos munkájának megismerése felé. A hetekig tartó játékos tevékenységek során szó volt a testi és a lelki tisztaságról is. Elmélyült beszélgetéseket folytattunk arról, mit is jelent lelkünk tisztán tartása. Természetesen mindezt a gyermekek életkorának megfelelően dolgoztuk fel. Így teljesebbé ki egyházi nevelési programunk azáltal, hogy a gyerekek megértették, nem csak a külsőnkel kell törődni, nem csak testileg kell ápoltnak lenni. Fontos az egészségünk védelme, de ugyanilyen fontos a lelki táplálék, a lelki tisztaság is. Természetesen adódott a lehetőség a reggeli elcsendesedések alkalmával, a bibliai történetek ismétlése során, hogy a lelki tisztaság megőrzését a hitélet megélésével segítjük.

## **MÓKUS-CSOPORT**

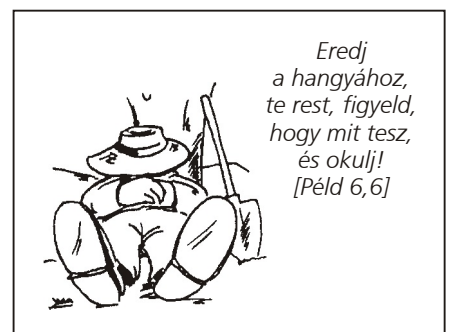
Az idén hónapokig örülhettünk a hófehér világnak. Természetesen volt lehetőség arra, hogy gazdag tapasztalatokat szerezzünk a hóról. Megcsodáltuk a hópelyhek alakjait, s megtapasztaltuk tulajdonságaikat is: hideg, fehér, könnyen olvad stb. Megéltük, mennyi örömforrás a tél, a hó, hiszen csúszkálhattunk, szánkózhattunk, hógolyózhattunk, építhettünk hóembert... Láttuk a havas óvodaudvar vakító csillogását a téli napsütésben, a zúzmarás faágakat. Beszélgethettünk arról, Isten milyen csodálatosra alkotta ezt a világot, és benne a vizet, mely nélkül nem élhetnénk, s amelyiknek enyvi formája lehet körülöttünk. Ezekben a hetekben nagyon sok ismerettel gazdagodtak a gyerekek, hiszen nem csak a körülöttünk lévő téli világról volt szó, hanem arról is, mi van az állatokkal, akik az erdőn-mezőn élnek. A gyerekek megta-

pasztalták, hogy már ők is sokat tehetnek az éhező, fázó kismadarakért, akik ebben a zord időben nem találnak ételmet. Az óvoda udvarán elhelyezett madáretetőkkel sok kis életet tudtunk megmenteni. A természet szépségeinek megismerése mellett a gondoskodó szeretet élményét is átélhették a gyerekek, újra és újra hálát adva imádságban Teremtőnknek ezért a csodálatos világról.

## **PILLANGÓ-CSOPORT**

Minden évben a szülőkkel közösen döntjük el, milyen élményszerző kirándulás szervezésében tudnak nekünk segíteni. Az idei tanévben azt az örömteli ajánlatot kaptuk az egyik nagymamától, hogy látogassunk el agádorosi pékségbe. A gyerekek izgatottan készültek erre a látogatásra, hiszen igazi pékséget működés közben még nem láttak. A helyszínen megismerkedhettek azzal a folyamattal, hogyan lesz a búzából liszt, a megkelt tésztából pedig kenyér vagy finom péksütemény. A soha nem látott, érdekesen működő dagasztógépek teljesen lenyűgözték a gyerekeket. Ámulva nézték, ahogyan a gyorskezü pékek a kenyereket, a péksüteményeket formázták. Természetesen a délelőtti fénypontja, a finomságok megkóstolása sem maradt el. Volt olyan kisgyermek, aki a pékségben eltöltött időt végig kitaró evésre használta fel, és még így sem sikerült neki mindent megkóstolni, amit szeretett volna. A kirándulás után még hetekig beszélgettünk az átélt élményekről, és arról, milyen jó, hogy Isten gondoskodott legfontosabb terményünkről, a búzáról. A gyerekek megtapasztalhatták, hányan dolgoznak azért, hogy meglegyen a mindennapi kenyere. Azóta fontosnak érzik, hogy ezért is naponta hálát adjanak az étkezés előtti és utáni imádságban.

RÉVÉSZ JÓZSEFNÉ  
óvodavezető



Eredj  
a hangyához,  
te rest, figyeld,  
hogy mit tesz,  
és okulj!  
[Péld 6, 6]

# A magyarok, őseink útjain...

Töprengések egy iskolai kirándulás kapcsán

**M**it jelent magyarnak lenni? Ki a magyar? Mennyit ér az ember, ha magyar? Kérdések, melyek itt kavarnak az emberben. Eltöprengünk a válaszon, s aztán rá kell jönnünk, hogy bennünk él a válasz is azzal, hogy feltettük a kérdést. Mert aki kérdéseket tud feltenni, az már válaszokat is tud fogalmazni, alkotni.

Manapság nyilvánvalóan mindenki másképpen éli meg magyarságát, annak megfelelően, hogy szívében mennyi érzületet ültetett el a család nemzete iránt. Mondom, mindenki másképp éli meg magyarságát, annak megfelelően, hogy mennyit tud és akar tudni(!) nemzetéről, népéről. Persze mindenki másképp éli meg magyarságát, hogy mennyit tapasztalt meg a magyar létből, a magyar sorsból, s attól függően, hogy mennyire ismeri a magyarság történelmét, irodalmát, népi hagyományait, élelmódját, pszichéjét, temperamentumát, szokásvilágát. Tehát van tudásom népemről, nemzetemről, s ennek alapján gondolkodom. Mert a legfontosabb, hogy gondolkodjam!

Ha magyarságról van szó, akkor nem csupán sírva énekelem a Himnuszt, hanem magam előtt látom Szódemeter (Kölcsey szülőfaluja) képét és népét, s mélyen átérzem, hogy a református templom istentiszteleteire ma már csak 26 magyar család jár el, mert már csak ennyien élnek magyarok ebben a faluban. Ha magyarságról van szó, akkor bennem ott él, hogy az első magyar nyelvű nyomtatvány éppen Szent Pál levelei, s bennem él, hogy Zrínyi Miklós műve, a Szigeti veszedelem – a magyarság szempontjából – éppen olyan értékes, mint Tasso vagy Milton alkotása. Bennem van még Erdély, Délvidék, Kárpátalja, Felvidék magyarságának kisebbségi léte és annak önkifejezése. És persze az itthon sok kételye és reménye, bizakodása és „csakazértise”.

Úgy hiszem, hogy a tanítás folyamatában ezeken is ott kell lenniük. Így született meg iskolánkban a közös szándék, hogy indítsunk el egy megismerési, közös felfedező folyamatot a gimnáziumi osztályokban, melynek azt a nevet adtuk: „A magyarok, az ősök útjain...” A szándékot tett követte, s az elmúlt év szeptemberének utolsó hetében elindultunk vándorutunkra, mintegy negyvenen. Útirányunk most a Partium volt: Nagyszalon-ta, Nagykaroly, Kaplony, Érmindszent, Szódemeter, Szatmárnémeti, Koltó,

Nagybánya, Nagyvárad. Vagy másként sorakoztatva: Arany János, Sinka István, Petőfi és Szendrey Júlia megismerkedésének színhelye, Ady Endre, Kaffka Margit, Károli Gáspár, Fényi István, Dsida Jenő, Lendvay Márton szülőhelye. Utunk során sok mindent megtapasztaltunk, s hogy milyen gondolatok születtek minderről, álljon itt néhány vallomás, amelyeket abból a készülő könyvből emeltünk ki, amely ezt az utat örökíti meg. Valljanak a diákok az útról, mert ez jelenti, hogy töprengve vándoroltunk, hogy a jelenben kerestük a múltat. A keresés azonban azért van, hogy jövőképet formáljunk. S íme, a vallomásokból válogatott szemelvények:

„Nagykaroly kis város, de több jeles szelvénye a magyar szellemi életnek itt született. A város egykoron Szatmár megye központja volt. Itt volt a Megyeháza is, ahol Kölcsey Ferenc megyei főjegyző volt. E város szülötte Károli Gáspár gönci pap, majd esperes, református prédikátor, a Vizsolyi Biblia fordítója és kiadója. A nagykarolyi református templom főbejárata mellett áll mellszobra, mely a Magyar Reformátusok III. Világtalálkozója idején készült és került felavatásra. A bronzszobor félprofilban, Bibliával a kézben ábrázolja Károli Gáspárt. Felirata:

KÁROLI GÁSPÁR 1529–1591  
 „... SZABAD MINDENNEK  
 AZ ISTEN HÁZÁBAN  
 AJÁNDÉKOT VINNI.  
 EGYEBEK VIGYENEK ARANYAT,  
 EZÜSTÖT, DRÁGAKÖVEKET,  
 ÉN AZT VISZEK, AMIT VIHETEK,  
 TUDNIILLIK MAGYAR NYELVEN  
 AZ EGÉSZ BIBLIÁT...”

*Ez is fontos üzenet, hiszen magyar Biblia hirdeti azóta az Igét, és ez lett a magyar irodalmi nyelv alapja. [Bara Béla 11/6]*

„Erdélyi tanulmányi kirándulásunk során alkalmunk nyílt megtekinteni a Szatmár megyei Érmindszentet, azt az elhagyott kis falut, ahol Ady Endre született. A kis falu egyetlen színfoltja az a bekerített terület, amelyen Ady Endre szülőháza áll, az udvaron mellszobra, valamint az emlékére nyílt múzeum. A ház egyszerű, szegényes, mindössze három helyiség található benne.

A falun áthaladva szembetűnt a nyomor, mit erdélyi utunk során többször is láttunk. Lepusztult házak, szegényes ud-

varok, betonutak helyett sokszor sártenger. Ahatalmas szegénység ellenére mégis szép és rendes Ady Endre szülőháza és annak környéke.

Számomra, és azt hiszem mindenkinek maradandó emléket nyújtott ez a hely, ahol a magyar irodalom korszakalkotó egyénisége született.” [Bíró Attila 11/6]

*Az Ér-patak kiszáradt medrének mentén, az olykor járhatatlan, kietlen utak végén, a birkanyájakon és tehéncsordákon túl néhány roskadozó öreg ház társaságában áll egy kis nádfedeles ház, s mellette az Ady-kúria.*

*Ahogy az ember bezötykölődik a hepehupás úton a faluba, omladozó házak között megpillantja a szépen gondozott szülőházat.*

*Ha belépünk a kis házikóba, az az érzésünk, hogy minden megelevenedik, és itt van előttünk az Ady család. A szoba, az ágy, az asztal, a székek arról árulkodnak, hogyan éltek itt Adyék. [Birkás Mónika 11/6]*

Érmindszent egy nagyon kicsi falu. A legközelebbi településsel egy olyan út köt össze, amelyet 1957-ben – az Ady-ünnepség kapcsán – a magyar állam anyagi támogatásával építettek. Mára már elég megviselt, döcögős és keskeny, két oldalon legelők vannak...

Érmindszent után Szódemeterre mentünk, Kölcsey szülőfalujába, amely Tasnád városától délnyugatra található. Sajnos a hajdani Kölcsey-kúriát csak kívülről láthattuk, mert ott most az ortodox pápa lakik. A kis dombon álló református templom már Kölcsey korában is létezett, s a templomkertben áll a Himnuszt költőjének szobra...

Mindenki jól érezte magát a kiránduláson, én örülök, hogy betekintheztem ebbe a „gyönyörű világba”, mely tele van a magyar irodalom nagyjainak szellemiségeivel, nevével... Megújító erő ez számunkra! [Tóth Adrienn 11/6]

*Ady szülőháza Érmindszenten különös benyomást tett rám. Olyan volt a ház és környéke, mint egy csöppnyi Magyarország. Ady nemcsak nemes magyarnak, hanem erdélyi magyarnak is érezte magát... Nagyon meglepő egy olyan ember szülőházában járni, akinek mindvégig hazája sorsa volt a legfőbb gondja... Itt emberi sorsok formálódtak, nemzetmegváltó gondolatok születtek... [Bugyi Csilla 11/6]*

Folytatás a 15. oldalon

## Régi iskolák dicsérete

Az iskoláknak is megvan a maguk sorsa. Mit lehet elmondani a régi iskolákról, amelyekbe mi is jártunk?

Talán fel lehetne idézni azt a napot, amikor félénk gyermekeiket az édesanyák elvezetik az első elemibe, megtanulni az ábécét.

Vagy emlékeztethetünk a magyar tanítók heroizmusára. Ha vissza lehetne forgatni a múltó idót, ezekben a régvolt iskolaszigeteken meg lehetne lelteni a hangtalanul, panasztalanul elnémult tanítói hősök emberi munkáját, amely nem pusztán kötelesség, hanem szent hivatásnak önként való vállalása volt. Osztatlan elemi iskolákban tanítottak, ahol nemritkán nyolcvan, száz gyermek zsúfolódott össze egy tanteremben.

Mégis, amikor belépett a tanító, s a katedrán megállva végignézett az osztályon, olyan csend lett, hogy ki-ki hallhatta saját szívverését...

Utalhatnánk arra is, hogy minden évben bezárultak az iskolák kapui egy csoport diák után, akik kiléptek az életbe. Így történt ez az Úr 1909. évében Orosháza

evangélikus iskoláiban is. A történelemnek ebben az időszakában Békés megyében 255 elemi iskola működött és 110 fő volt az evangélikus tanítók száma. Kutatásaim során került kezembe az alábbi statisztika, amelynek mai olvasata talán összehasonlításokra adhat alkalmat.

Érdekes kimutatást állított össze az orosházi evangélikus egyház vezetősége az 1909-ben beveződött iskolai évről. Ebből kitűnik az a rend és pontosság, amely az iskolák vezetését dicséri, de az is, hogy az iskolalátogatás ellen semmi kifogás nem lehetett. Csakugyan ritkaságszámba mehet az a tény, hogy az iskolákba beírt 1110 gyermek közül az évről vizsgán csak 56 fő, vagyis a gyermekek öt százaléka nem jelent meg.

Abban az évben beíratott összesen 1110 gyermeket. Mégpedig szeptemberben 900, októberben 176, novemberben 21, később 13 tanulót. A beíratott gyermekek közül helybéli evangélikus volt 1084, vidéki 12, református 6 és katolikus 8 fő.

Év közben eltávozott 44 gyermek, meghalt 6, a vizsgákon megjelent 1004,

nem jelent meg 56 gyermek.

A tanév során az egészségügyi viszonyok kifogástalanok voltak, mert semmiféle járványos gyermekbetegség nem akadályozta a tanulókat az iskolák látogatásában.

Az iskolaévhez tartozik még az előző év karácsonyi ünnepe, amelyen a Vörös Kereszt Egylet 104 gyermeket látott el meleg ruhával és lábbelivel.

Iskolák szerint ajándékban részesült: polgári iskola 1, állami elemi iskola 29, tizenkét evangélikus iskola 37, izraelita 7, két katolikus iskola 24 és iskolán kívül 6 gyermek.

A ruhakiosztásnál Veres József evangélikus esperes tartotta az alkalmi beszédet.

Tehát voltak a gyermekek közt, akik kopottas ruhában ültek be az iskolapadba. Mégis az ő iskolájuk volt a legszebb, „és nagyobb, mint feljűk a kocsmá, / ablakán őszi szél kopogott, / s arcát olykor az ég vize mosta.”

VERASZTÓ ANTAL

Folytatás a 14. oldalról

„Még nyílnak a völgyben a kerti virágok...” – számomra oly kedves sorok, jól lehet sokszori ismétlésük miatt talán megkopptak a szavak. Koltó... Mit jelentett látni a kastélyt, ahol Petőfi mézesheiteit töltötte?

Kétféle érzés, kétféle vélemény fogalmazódik meg a kérdésre: semmit és mindent. E két szó gyakran majdnem ugyanaz. Egy múzeummal, egy szoborral több – semmiség. De mindent, mindent, ha a kastély, e szobor mögött ott halljuk a versorok lüktetését. Valami szebb, magasztosabb valóság tárul fel.

Egyszerre kerestem mindkettőt. A feleletességet könnyű megtalálni. De a többet... Több mint az a szobor, több mint az a táj... Talán nem is kellett több.

Szemünk előtt elevenedtek meg a sorok, láttuk „elhullani a virágot”, színes táj körös-körül. Petőfi szerette az őszt, s Koltó méltó akart lenni az ősz színeivel e szeretethez.

A kastélymúzeum erkélyéről fenséges a kilátás. Nézni, s belemerengeni vágy a szem... Vajon Petőfi mire gondolhatott: „Beszél a fákkal a bús őszi szél, / Halkan beszélget, nem hallhatni meg...”

Mit mondanak?

A „többet” kerestem, s nem mondom, hogy megtaláltam; inkább megsejtettem, megnéztem belőle valamit. Közelebb voltak, valóságosak voltak azok a dolgok, amiket a tankönyvek csak rideg tényként írnak le: megházasodott, Koltóra ment, ezt és ezt megírta.

A kastélyt szemlélve Teleki gróf nem mes gesztusára, az önzetlen barátságra gondoltam. A közelebb és a több egymás



Jobb a kevés az Úr félelmével, mint a sok kincs, ha nyugtalanság jár vele. [Péld 15, 16]

kiegészítői. S a kép még nem teljes, korántsem tiszta.

Koltó... több számomra, mint egy hely a sok közül. Petőfinek is több volt. S mindenkinek, aki megsejt valamit ebből a „többől”, mást jelent. Az őszi avaron lépkedve indultunk vissza. Visszanéztem, s egy kérdés fogalmazódott meg bennem; bizonytalan érzés és megfoghatatlan. Többek közt ezért nem tudom: Koltó, „minek neveztelek?” [Arany Mihály 11/6]

Az őszi Koltó volt az a hely, amely az átlagosnál különb volt. E napon született (több mint 155 évvel ezelőtt) a „Szeptember végén” című verse. Látva a tájat, eszünkbe jutott a vésszesen rohanó idő. Talán a sárga lombok a domb oldalán, talán az ősz gondolata, hangulata, hívős, de mégis nyári hangulata kellette ezt az érzést... [Kenéz Anikó 11/6]

A 11/6, az újonnan indult evangélikus gimnázium jövőre elsőként érettségiző osztálya mindezzel hagyományt akart teremteni, melyhez rövidesen megjelenik könyvünk is, amelyben érzéseinket, gondolatainkat összegeztük. Bízunk abban, hogy majd szívesen olvassák.

FÜLÖP BÉLA  
a gimnázium magyartanára

## Gyülekezeti hírek

### **Evangelikus istentisztelet**

#### **Orosházáról a Kossuth Rádióban**

Nagypéntek délelőttjén – 2003. április 18-án – 10 órai kezdettel az orosházi evangélikus templomból közvetíti a Kossuth Rádió az ünnepi istentiszteletet. Őszintén reméljük, annak ellenére, hogy a kereszténység legmegrendítőbb emléknappja, a nagypéntek – sajnálatos módon – munkanap, hogy sokan megoldják majd, hogy együtt tudjunk bizonyosságot tenni a rádióhallgatók előtt Jézus Krisztus megváltó kegyelmébe vetett hitünkről. Mindenkit kérünk, aki csak teheti, jöjjön el és vegyen részt a rádió által közvetített istentiszteletünkön!

+

### **Böjti sorozat – „Ezt tette értünk Krisztus!” (Fil 2,5–8)**

- Április 3. csütörtök 18 óra:  
„Lemond a dicsőségéről.” (2,5–6)  
Lászlóné Házi Magdolna.
- Április 4. péntek 18 óra:  
„Szolgai formát vett fel.” (2,7a)  
Erdélyi Zoltán.
- Április 5. szombat 18 óra:  
„Emberekhez lett hasonló.” (2,7b)  
Sikes Attila.
- Április 6. vasárnap 10 óra:  
„Engedelmes a keresztthalig.” (2,8)  
Lázár Zsolt

Szeretettel hívunk mindenkit ezekre az alkalmakra, amelyek egyúttal ismerkedésre nyújtanak lehetőséget a környező gyülekezetek jelenlegi helyzetével. Április 6-án, vasárnap délelőtti istentiszteletünkön ünnepeljük az Úr szent vacsoráját is.

+

### **A püspök- és felügyelő-választásról**

Sajnálatos tény, hogy D. Dr. Harmati Béla püspök, a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Kerületének püspöke 2003 májusától jól megérdemelt nyugdíjba vonul. Törvényeink értelmében megkezdődött a püspökválasztás jogi procedúrája, aminek jelenlegi eredménye az, hogy egyelőre két jelölt van, akiknek személyéről 2003. április 25-én, pénteken dönt a Déli Kerület Presbiteri és Közgyűlése. Amennyiben a Kerületi Gyűlés elfogadja a jelöltek személyét, akkor kijelölt határidőn belül az egyházközségi közgyűlések választanak, s döntenek el, hogy ki legyen a következő időszakban a püspök.

A két jelölt: Gáncs Péter lelkész, jelen-

leg a Rádió Misszió lelkésze, valamint Lupták György lelkész, jelenleg a kiskőrösi gyülekezet lelkésze.

Felügyelő-választásra is sor kerül, mert a Déli Kerület felügyelője, Dr. Solyom Jenő professzor lemondott a kerületi felügyelői címről, és törvényeink értelmében ezt a státuszt is be kell tölteni. A felügyelő esetében még a jelölési procedúra előtt vagyunk.

+

### **Német vendégek Oltenburgból**

Bajorországból érkeznek vendég eink közvetlenül húsvét után az oltenburgi gyülekezet lelkészének vezetésével. Céljuk intézményeink megismerése és a gyülekezeti kapcsolatfelvétel. Németül tanuló iskolásaink számára keresünk beszélgetési lehetőséget, hiszen nem elég egy idegen nyelvet csak tankönyvből tanulni. A szívesen várt vendégek április 22-én, kedden érkeznek, és április 27-éig, vasárnapig maradnak.

+

### **Szűkebb pátriánk, Orosháza alapításának 259. évfordulója lesz 2003. április 24-én**

Fontosnak tartjuk, hogy az egyházközség megünnepelje szűkebb és ősei által alapított otthona 259. évfordulóját, ezért április 24-én, csütörtökön este – a német vendégek jelenlétében – 18 órai kezdettel istentiszteletet tartunk. *(Tolcsvay Béla művész beharangozott előadására későbbi időpontban kerül sor. Előre láthatólag pünkösdvasárnap este pótolja a művészt ezt az alkalmat.)*

Településalapító zombai evangélikus őseink minden tiszteletet megérdemelnek, s alighanem nekünk hálaadással vegyes bűnbánati alkalmat kellene tartanunk ezen az estén. Valóban szégyellni való Isten színe előtt, s önmagunk előtt is, hogy a 2001-es népszámlálás alkalmával Orosházán sok ezren letagadták evangélikus mivoltukat. Lapunk előző számában megírtuk, hogy a temetési adatok alapján szociológiai számítások segítségével tudni lehet, hogy mintegy 10–12 ezer evangélikus eredetű lakos van a városban. 2002-ben 140 temetésünk volt, és – ez a szociológiai paraméter – 1000 lakosra 10 temetés esik. S csak 6500 felebarátunk merte felvállalni evangélikus eredetét.

Újra tisztelni kellene az evangélikus ősök előtt, akik ingatlanjaikat merész-

ték otthagyni Zombán „csupán” evangélikus hitük miatt! Mert a hit nem eladó, nem eldobandó, hanem a lélek életben tartó forrása. A hit ad tartást, erőt, reményt, és végül az Utolsó Ítéleten hit által kapunk örök üdvösséget abban az országban, amit Jézus Krisztus alapított nekünk, mindörökre.

+

### **Emlékkő-avatás a templomkertben**

Mint minden esztendőben, így idén is két emlékkő felavatására kerül sor 2003. április 27-én, feltámadás ünnepe utáni 1. vasárnapon, a 10 órakor kezdődő istentiszteletet követően, a templomkertben. Ezúttal Harsányi Sándor lelkész és Kocsondi József tanító tiszteletére.

Előzetesként: Harsányi Sándor nagytiszteletű úr 1832-ben született, és 1900-ban hunyt el, ugyancsak Orosházán. 1879-től haláláig dolgozott orosházi lelkészként. Szívügye az iskolaalapítás volt, s több tankönyvet is írt.

Kocsondi József tanító úr 1843-ban született itt Orosházán, majd hosszabb erdélyi tartózkodás után tért ide vissza. Lelkesi végzettsége is volt, de Orosházán kizárólag tanítóként szolgálta Istent és a felnövekvő generációt. Legyen áldott emlékkük!

Az emlékkövek avatása alkalmával a lelkész és a tanító életéről és munkásságáról Koszorús Oszkár egyházmegyei felügyelő, helytörténész tart méltató beszédet, emlékkő-avató előadást.

+

### **Kerületi Missziói Nap Békéscsabán**

2003. május 31-én, szombaton délelőtt lesz a Kerületi Missziói Nap – feltehetően – 10 órai kezdettel, de erről még pontosabb információt fogunk kapni és adni.

Tavaly Szegeden vettünk részt egy nagyon kedves és emlékezetes missziói napon, feltehetően az ott járt testvérek szívesen emlékeznek vissza arra az alkalomra. Az idei békéscsabaira is szeretettel hívunk bárkit, s mihielyt megkapjuk, közze tesszük a programot is.

+

### **Konfirmandusok vizsgája és az ünnepi istentisztelet**

Reméljük, hogy kedves és léleképítő alkalom lesz a révfülöpi konfirmandus tábor, amire április 30-a és május 4-e között kerül sor az egyházközség jóvoltából és áldozatkészségéből. Technikai okok miatt változtatnunk kell az eredeti tervünkön, s így a konfirmandusok vizsgájára május 16-án, pénteken 17 órai kezdettel kerül sor, a konfirmációi istentiszteletre pedig május 18-án, vasárnap délelőtt 10



órától. Ekkor együtt ünnepeljük a konfirmándusokkal az Úr szent vacsoráját.

†

### Lehet jelentkezni a IV. Országos Evangélikus Találkozóra

Még mindig nagyon szívesen emlékezünk vissza a két évvel ezelőtti III. Országos Evangélikus Találkozóra, amikor mi voltunk a vendéglátók, két és fél csodálatos nap házigazdái. Most újra bennünket hívnak országos találkozóra, 2003. június 27–28-án, ezúttal Székesfehérvárra.

A találkozó programját, jelszavát még ezután kapjuk meg, de a Harangszó olvasóinak előre jelezzük az eseményt, hogy minél többen vehessünk majd részt ezen az alkalmon.

Mert ha mi elvártuk, hogy hozzánk eljöjjenek, s nagyon sokan el is jöttek, akkor a két évvel ezelőtti szeretetet és figyelmességet nekünk is viszonznunk kell. Ezért már most kérjük, hogy aki meg tudja oldani, hogy velünk jöjjen, jelentkezzen a Lelkészi Hivatalban. Minden további részletet majd később tisztázunk, a rendelkezésünkre álló információk birtokában. Ám a megjelölt időpontok lekötését előre isszeretettel kérjük.

†

### Elvi változások előkészítése: temetések, keresztelesek és esküvők ügye

A Magyarországi Evangélikus Egyháznak vannak kötelező törvényei, amelyeket egyházmegyei közgyűléseinek tagjai által megválasztott és ugyancsak törvényesen működő Zsinat hoz. Ennek tagsága részben jogászokból, részben lelkészekből, részben gyülekezeti tagokból tevődik össze. Feladatuk, hogy az evangélikus teológia szellemének megfelelően egyházi törvényeket hozzanak. Törvényekre azért van szükség, mert az életet megfelelő módon szabályozni kell, s ehhez kell igazodnunk. Így például törvény által szabályozva van a lelkészválasztás, a gyülekezeti vezetők választása, de még a gyülekezeti pénzkezelés is. Szabályozva van továbbá az egyházközség működése, s törvény határozza meg a világi és az egyházi munkatársak közös munkálkodását is. Szabályozott a leltárkészítés, az egyháztagság kérdése is.

Fel kell készülni arra, hogy előbb-utóbb meg kell szüntetni gyülekezetünkben a jelenlegi rossz, mondhatni törvénytelen helyi gyakorlatot, vagy legalábbis változtatni kell rajta. Ez elsősorban a kazuáliákkal (temetés, keresztelek, esketés) függ össze. Gyakorlatilag nem is kevesen vannak olyanok, akik egyszerűen szolgáltató vállalatnak tekintik az egyházat, és alkalmanként szomorú, alkalmanként

vidám rendezvényeket kérnek a lelkésztől, a legtöbb esetben ingyenesen. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatást megrendelők nem a lelkésznek tartoznak fizetni a szolgáltatásért, hanem egyháztagokként éveken át az egyházközségnek tartoznának fizetni, amelyik a lelkészt, illetve a lelkészeket alkalmazza, fizetést és lakást biztosít neki(k).

Amikor az Evangélikus Egyház kijelenti, hogy lelkészei a kazuális szolgáltatókat ingyen végzik, stólat nem kérhetnek, csak elfogadhatnak, akkor ez nem azt jelenti, hogy az egyházközség anyagi életében nem kell részt vennie a szolgáltatást kérőknek, és hogy ilyen értelemben ingyen végezethetnek szolgálatot a lelkéssel. Ugyanis a lelkésznek valóban nem tartoznak az alkalmakért (stólat) fizetni, de tartoznak fizetni egyházi járulékot, mégpedig nem egyszeri alkalommal, hanem rendszeresen, minden évben.

Törvényeink értelmében –előbb vagy utóbb– be kell vezetni, hogy megszűnik az ingyenes temetési, esketési vagy keresztelek szolgálat az idegenek, a nem egyháztagok, illetve a nem gyülekezeti tagok számára, mert csak igazszolgálat van, amit az egyházközség, illetve a gyülekezet tagjaival szemben és kérésére kell végezni.

Még nem döntöttünk arról, hogy mikortól kell bevezetni azt a törvényi helyzetet, amely szerint a lelkészek esketési, keresztelek, temetési igazszolgálatot a valóságban csak a gyülekezeti, egyházközségi tagok felé végezhetnek, s amennyiben valaki mégis igénybe kívánna venni a szolgáltatást, akkor annak megfelelő bekerülési összege van.

Ugyanis egy gyülekezetnek tatarozandó épületei, illetve működtetendő infrastruktúrája van, ami mind pénzbe kerül. Így például komoly kiadást jelentenek a szolgálati gépkocsik, amelyekkel a temetésekre megy ki a lelkész. De pénzbe kerül egy-egy esküvő után a templom kitarthatása, esküvő alatt az elektromos áramot nagymértékben felhasználó világítótestek, a nagy reflektor stb. áramfogyasztása, arról nem is szólva, hogy sok millió forintot emészt fel a templom épületének karbantartása (pl. a tetőzet). Aki tehát idegenként (nem gyülekezeti tagként) igénybe akarja venni a szolgáltatást, annak anyagilag jelentősen hozzá kell járulnia a költségekhez. Ennek az előkészítése folyamatban van.

Európában pontosan szabályozott az egyháztagság, s az azzal kapcsolatos kötelezettségek (egyházi adó) és jogok (igény a szolgálatra). A német és a finn helyzet ismerősebb közelebről: aki nem egyháztag, annak semmiféle egyházi szolgálatot nem végeznek el, egyik államban sem. S mindennek nem az anyagiasság a lényege, hanem a szabályozottság, a rend, a

törvényesség. Mert Törvényes rendnek kell lennie!

†

### Lelkileg lehangoló kazuális alkalmak

Sajnos legtöbbször temetünk, amiben nemzetünk rohamos fogyását, pusztulását is jelenti, s azt is, hogy a legtöbb rossz tapasztalatot ott szerezzük, ami nagyon elszomorító, és gyakorta van bennünk az a rossz érzés, hogy minek vagyunk ott, miért dobjuk a gyöngyöt ... elé (Mt 7,6).

A lelkész ott áll, hirdeti az igét, imádkozik, vigasztalni akar... és ma már alig van olyan temetés, hogy ne lennének egy-néhányan, akik mindeközben szemtelenül, pimasz és primitív módon szövegelnek, hangosan, bántóan csevegnek, beszélgetnek. Legutóbb az egyik temetésen még az életrajz alatt is ment a félhangos beszélgetés, a zavaró fecsegés. Mert nem tudnak hallgatni az igehirdetés alatt, mert nem érdekli őket. Mindez nem jó, sőt bántó, s nagyon primitív, nem EU-konform viselkedésre vall.

Az egyik legutóbbi temetésen beszéd közben határozottan ránéztem a tőlem nem messze beszélgetőkre, erre hátat fordítottak, s zavartalanul folytatták a fecsegést. A mellettük kedélyesen cigarettázó úrszerű legalább csendben volt, csak a füstöt eregette karikára. Ilyenkor természetesen az a fájó érzésünk, hogy teljesen felesleges az egyházi szolgálat. Pontosan tudjuk, hogy kik ismerik az egyházit rendet és kik nem. Minden esetben felmértem a helyzetet az igeolvasás segítségével: amikor bejelentem az igehelyet, akkor nyomatékosan mondom a megfelelő helyen a kulcsszót, hogy „következőképpen”. S ha valakinek csak egy nagyon kicsi köze is van az Evangélikus Egyházhoz, akkor erre a szóra – szinte automatikusan – feláll az igehallgatáshoz, aztán az „Ámen”-nél leül. Innen tudom azt, hogy van-e evangélikus a gyászolók között.

Az esketés és a keresztelek is átcsapott a szolgáltatás kategóriájába: mert így ünnepélyesebb és utána jobban esik a tyúkhúsleves, a rántott hús, meg a kannás bor. De még az ilyen alkalmakkor is szem vagy éppen fültanúi lehetünk a templomban (!) furcsa és meghökkenítő viselkedéseknek. Például a keresztelek esetében az előkészítés ellenére sem mondják se a szülők, se a keresztszülők a Hiszekegyet vagy a liturgikus kérdésekre alig hangzik a válasz. Imádság alatt sokan már nem tudják, hogy össze kellene kulcsolni a kezét. Nagyon kedves és felejthetetlen volt pár éve az a hosszú hajú keresztapa, aki az egész keresztelek alkalmán alig unottan kérődött (valamit állandóan rágott,

# Épülésünkért

Az alábbi néhány megállapítást – megfontolás céljából – azok számára írom, akik úgy érzik magukról, hogy szeretnének valamit, többet tenni a gyülekezet lelki épüléséért, növekedéséért.

**A** templomot lelki otthonunknak tekintjük, de azt a lelki otthont a templomból mindannyiunknak el kell vinnünk otthonainkba.

Talán nem véletlen, hogy az apostolok tizenketten voltak. Elegen ahhoz, hogy egy kis csapat, gyülekezet legyenek, de elég kevesen ahhoz, hogy mindannyian jól ismerjék egymást.

A keresztyén otthonoknak, s a bennük élő családoknak kicsiny gyülekezetekké kell válniuk.

Kornéliusz összegyűjtötte rokonait és legjobb barátait, úgy várta az apostolokat (ApCsel 10,24). Lídia háza népével együtt megkeresztelkedett, s azt kérte Páltól: „Jöjjetek, szálljatok meg a házamban!” [ApCsel 16,15]. A filippibeli börtönőr a házába vitte Pált és Szilászt, asztalt terített nekik, és örvendezett, hogy egész háza népével együtt hisz az Istenben (ApCsel 16,

34). Pál csatlakozott Akvilához és Priscillához, és mivel ugyanaz volt a mestersege, náluk lakott, együtt is dolgozott velük (ApCsel 18,3).

Ha nem is végeztél teológiát, Isten papja vagy a magad helyén. A családtagjaid, a szomszédjaid, a barátaid számára. A növekedés az egyes embernek is, a gyülekezetnek is feladata.

Jézus azt tanítja, hogy Istent lássuk Atyánknak. Az atya fel akarja nevelni gyermekét. Lelkészként szívem vágya, hogy a reám bízottak növekedjenek, és lelkileg felnőttek legyenek. Olyanokká váljanak, akikre rá lehet bízni másokat.

„Ahol ketten vagy hárman együtt vagytok az én nevemben, ott vagyok közöttetek.” – Jézusnak ezt a mondatát hallva előttem nem a haló félben lévő szórványgyülekezetek jelennek meg, hanem kicsiny családi gyülekezetek.

Ne feledd! Növekedni kötelesség. Istennek célja van veled: valakit rád akar bízni.

„Épüljétek fel lelki házá!” – a templomot nem a fal teszi. Hanem a Lélek.

NAGY ERVIN

Folytatás a 17. oldalról

mert állandóan mozgott az álkapcsa), s az imádság alatt tüntetően zsebre tette a kezét. Ilyenkor szeretné a lelkész megkérdezni: „Mondd csak, korbáccsal kergettek ide? De ha nem, akkor minek jöttél kérdőzni és zsebre tett kézzel, nyeglén állni az oltár előtt?”

S bizony, ma már nagyon sok „örömet” okoznak a mobiltelefonok is.

Ami szintén megdöbentő, hogy egyre gyakrabban értetlenkednek a keresztelest kérő szülők, hogy miért kifogásoljuk, ha a keresztszülő nincs megkeresztelve, és hogy miért nem fogadjuk el az ilyen felebarátunkat keresztszülőnek.

Lelkileg lehangoló kazuális alkalmak. Sokszor van az a rossz érzésünk, hogy homokba írtunk, szélnek vetettünk. De legalább a szertartás alatt lehetne meg az a jó érzés, hogy Európában vagyunk, ahol vannak alapvető viselkedési szabályok.

+

## Nemzeti színű kokárda, de melyik oldalon?

Örömmel láttuk, hogy elég sokan fel merték tenni az idei márciusi nemzeti ünnepünk alkalmával a nemzeti színű kokárdát kabátjuk hajtókájára. Ám a lényeg nem a kabát hajtókája, hanem a baloldal, vagyis az a figyelembe veendő oldal, amelyiken a szívünk is van.

Döbenten, elhűlve láttuk, hogy volt, aki a nemzeti színű kokárdát a kabátja jobboldalán levő hajtókára tette ki. Eddig még soha senkinek eszébe nem jutott volna egy ilyen megoldás, úgyhogy örök rejtély marad számunkra, hogyan került éppen oda?

Ezért nyomatékosan és szeretettel felhívjuk a figyelmet arra, hogy akár tetszik a baloldal, akár nem, a kokárdának akkor is ott kell lennie, mert ezzel azt az egyszerű tényt fejezzük ki, hogy a hazaszeretet szívügyünk.

Összeállította: RIBÁR JÁNOS

## II. Rákóczi Ferenc: Ima a hazáért nehéz időben

Úristen! Igazság kútfeje, kegyelem ki-meríthetetlen forrása, ki parancsolatidról megfeledkezett népedet néhanapján a szolgaság jármával sújtod, hogy megtörvén gögjét, amint a büntetésben igazságot adtál, a megbocsátásban újból kegyelmet nyújts neki: bevalljuk, Uram, őseink nyughatatlanságát, beismerjük mindennapi vétkeinket, melyekkel ellened támadván, valóban megérdemeljünk ostorodat. Rászolgálunk, Uram, hogy nemzetünk dicsősége elenyésszék, s gyermekeink idegen nép járma alatt görnyedjenek. Méltók vagyunk, hogy magunk szakadván, eredetünk emlékezete és nemzetünk neve feledésbe merüljön, mivel elhajoltunk tőled, Istenünktől és Urunktól. Mindazáltal, ó Uram, tekintsd a nyomorúság ez örvényébe hullott népednek sóhaját, hallgasd meg a szegények, az özvegyek és árvák Hozzád felsíró jankiáltását. Tekintsd a bűnhődésre kész ártatlanoknak kiontott vérét, s ne feledkezzél meg irgalmasságod cselekedeteiről, melyekkel hajdan oly kegyesen elárasztottad szolgaságban sínyló választott népedet. És ha lelkünkben lángra lobbantanád felszabadulásunk vágyának tüzét, vezérelj cselekedeteinket, erősítsd meg ka-

runkat, élesítsd fegyvereinket, hogy egyesült erővel szolgálhassunk kegyes akaratomnak. Adj, Uram, azoknak, akiket vezéreinkül rendeltél, hivatásukban bölcsességet, balsorsban bátorságot, a szerencsében mérsékletet, hogy végzéseitek útján haladjanak. Te jelöld ki, Uram, táboraink határát, vedd körül irgalmasságod köntösével, óvd meg az ellenségnek cseleitől, s üzd el az álmat a virrasztók szeméről, nehogy készületlenül találtassunk. A Te angyalod legyen örünk és vezetőnk a csatában, aki szétszórja a fegyverek golyóit, s amint Izraelt szárazon vitte át a tengeren, vezessen át bennünket is sértetlenül ellenségeink tömegén. Add, végül, Uram, legkedvesebb Atyánk, hogy felvétetvén néped kebelébe, rendelésed útjáról le ne térjünk, hanem igazságtételeid őreivé lévén, utunk nyugalomban és békeségben vezessen Tehozzád, ki végtelen kegyelmednél fogva azt akartad, hogy kiszabaduljunk a szolgaságból és megváltassunk. A mi Urunk, Jézus Krisztus által, ki a Szentháromságban veled él és uralkodik, mindörökkön-örökké.

Ámen.



Mint dísznő orrában az aranykarika, olyan a szépasszony, ha nincs jó izlése. [Péld 11,22]

## Aminék nem örülünk...

*Drágul a lakossági gáz*

Az 1500 m<sup>3</sup>-nél kevesebbet fogyasztók számára 6, az 1500 és 3000 m<sup>3</sup> között fogyasztóknak pedig 8%-kal drágul a gáz május 15-étől. Lassan írtam le, hogy mindenki megértse. De nem örülünk neki. [MTI]

*Nőtt a regisztrált munkanélküliek száma*

A téli szezonális növekedés miatt február végén 40 700 fővel több regisztrált munkanélküli volt, mint január végén – közölte a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium. Február végén 388 000 munkanélkülit tartottak nyilván a munkaügyi központokban, ez hétezerrel több, mint egy évvel korábban. A munkaerő iránt azonban megnőtt a kereslet. [origo – 2003. március 18.]

*Egy svéd lelkész végezze Szaddám Huszeinnel*

Egy svéd lelkész szerint az iraki elnök megölése mind erkölcsi, mind vallási szempontból jogos lenne. A „Golyót Szaddámnak!” – című, egy svéd napilapban megjelent cikk szerzője, egy protestáns lelkész szerint Iraknak az lenne a legjobb, ha Szaddám Huszein elnök elhagyná Irakot, vagy ha elfognák és elítélnék. Hozzátette: „Irak bombázásával tudatosan vállaljuk, hogy ártatlan emberek százai fognak meghalni. Ha semmit sem teszünk, az viszont olyan, mintha szabad kezet adnánk Szaddámnak, hogy folytassa bűncselekményeit. Erkölcstannal foglalkozó teológusok szerint a hitleri és sztálini tapasztalatokból az a következtetés vonható le, hogy a zsarnokok meggyilkolása olyan választási lehetőség, amelyre fel vagyunk jogosítva.” – fejtette ki véleményét a lelkész. A svéd kultuszminiszter megerősítette, hogy a zsarnokgyilkosság a vallásos emberek szemében jogszerű és dicséretes cselekedetnek számított a múltban; példa erre Aquinói Szent Tamás XIII. századi itáliai szerzetes és teológus. [MTI – Új Szó, Pozsony]

# Szerelem, házasság

A Biblia szerint

„És megáldá Isten őket, és monda nekik Isten: Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet...” [1Móz 1,28] „Annakokáért elhagyja a férfiú az ő atyját és az ő anyját, és ragaszkodik feleségéhez: és lesznek egy testté.” [1Móz 2,24]

Isteni törvény ez, tehát az Ő akarata, hogy be is töltsék. Ennek útja pedig az, hogy a férfi ragaszkodik feleségéhez, s így lesznek egy testté. Amit Isten kíván, ahhoz Ő maga minden szükséges kelléket meg is ad.

Ha egy vasgolyót kettéfűrészszelünk, és egyik felét egy erős mágnes megragadja, akkor az a fél képes lesz a másik fél golyót is magához vonni. „Ragaszkodik” hozzá, és ketten lesznek egy golyóvá. De a fél golyó nem a maga erejével végzi mindezt, tudniillik, hogy magához vonja és hordozza a másik felet, hanem a mágnesnek a rajta átáramló erejével. Egyedül képtelen lenne erre. Szükséges, hogy ő maga oda legyen tapadva a mágneshez, és hogy ne tartsa meg magának ezt az erőt, amely a másik felet hivatott hordozni, hanem engedje azt magán gátolás nélkül keresztüláramlani. Az embernél a férfirész Istennek képe és dicsősége, az asszony pedig a férfié. Mert nem a férfiú van az asszonyból, hanem az asszony a férfiúból. S nem is a férfiú teremtett az asszonyért, hanem az asszony a férfiúért (1Kor 11,7–9). A férfiúnak kell odatapadva lennie minden erő forrásához, Istenhez, és magán engednie keresztüláramlani azt a csodálatos erőt, ami a két félt egy egésszé teheti. Látszólag neki kell hordoznia a másik fél terhét is, de valójában nem ő teszi ezt, hanem az a titokzatos erő, mely Isten szeretete. Neve ebben a két félt egyé tevő vonatkozásban: szerelem. Az Isten szerint való szerelem tehát az Isten szeretetének az Ő általa egybeszerkesztett, két fél egyben tartására rendelt megnyilatkozási formája.

Az Isten szerint való házasság pedig az Isten által egybeszerkesztett két félnek az Ő akarata szerint való együttléte, az Istentől nyert áldás betöltésére (1Móz 1,28). Az Isten szerinti házasságnak három tartóoszlopa, lába – melynél kevesebben nem áll meg szilárdan – tisztaság, hűség és szerelem. Tisztaság, hűség, bizodalmas hit, szerelem-szeretet rokonfogalmak. S ahol a három lábból akár egy is hiányzik, ott nem lehet Isten szerinti házasságról beszélni. Kétlábú állvány találkozása nem fix pont. Inog, mozog, s előbb-utóbb felborul. Ha az áldásra, annak betöltésére kapott szerkezet nem csak erre a célra használja fel az ember, akkor megsérti a tisztaság törvényét, paráznaságot követ el. Ha nem tartja hívnek Istent, hogy valóban Őszerinte lesznek ketten egyé (s nem hárman vagy még többen), akkor meggyalazza az Istent, a hűség törvényét sérti meg, azaz hitetlenségben él. Ha nem az Isten szeretetének erejével ragaszkodik a másik félhez, hanem az érzékiség bűnének rozsdájával, vagy a különböző világi előnyök csirizével gondolja összeragasztani a két félt, akkor Isten hatalmát akarja bitorolni, ő maga akar egybeszerkesztetni az Isten helyett. Ezzel Isten szeretetének törvényét sérti meg, az istenkáromlás bűnét követi el.

Most már láthatjuk, hogy a testimádatban, az érzékiségben, a pajtásházasságban, születéskorlátozásban (egyke – egy se) élő emberiség mennyire belemerült a paráznaság bűnébe, milyen távol van a tisztaságtól. A házasságtörés mára valóságos sport lett, fajtalanság, bujálkodás, dicsekvés tárgya. Érdekházasság, elválás, különélés, próbaházasság, egyenműek házassága mindennapos dolog. Hová jutott az ember, milyen távol van Istentől?

BREBOVSZKY ISTVÁN  
presbiter

## Meghívó – „Érted is meghalt...” (Passió 2003)

Gyülekezetünk szép hagyománya, hogy az ifjúság minden évben passiójátékkal emlékezik meg az Úr Jézus szenvedéséről. Ebben az esztendőben sem lesz ez másként. Szeretettel hívunk mindenkit, aki el akar mélyülni a szenvedéstörténet eseményeiben, virágvasárnap és nagypéntek este 18 órától az „Érted is meghalt...” című passióra. A darab az előző évek gyakorlatától eltérően jellemzően prózai. A szereplők főként iskolásaink közül kerültek ki, de jelen vannak a gyülekezeti ifjúság képviselői is. Kérjük, hogy hordozza mindenki imádságban ezt az ügyet. Nem csak azért, mert a passió, Jézus szenvedésének története életet formáló igénnyel van előttünk, de azért is, mert sokan első alkalommal vesznek részt előadásában. Jó lenne, ha számukra és mindannyiunk számára több lenne mindez, mint egyszerű előadás, illetve szereplés. Imádkozunk ezért!

NAGY ERVINNÉ

# NÉPEGYHÁZI HÍREK

Összeállította: Nagy Ervin és Fürst Enikő

## KERESZTELÉSEK (3 éven aluli gyermekek)

Szűcs Sándor és Viszok Anikó fia:

KRISTÓF 2003. március 15.

Iluczán Gábor és Rucz Enikő fia:

DÁNIEL GÁBOR 2003. március 16.

*ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN A GYERMEKEKEN ÉS CSALÁDJUKON!*

## TEMETÉSEK (2002 december 1.–2003 március 23)

Hegyi Sándor (81) · Dr. Pusztai Ferenc Lajos (76) · Megyesi Zoltán Sándor (45) · Navota Sándorné (Szabó Margit 89) · Bujáki Istvánné (Répás Teréz 79) · Fűr István (74) · özv. Rác Istvánné (Zelenka Magdolna 87) · Albert Ferencné (Nagy Anna 81) · Piti Ferenc (71) · Tobak Sándor, ifj. (48) · Vági Andrásné (Csiszár Erzsébet 79) · Holeccka Sándor (74) · Tobak Sándor (84) · id. Papp László (67) · Horváth József (82) · Rideg Dezső (77) · özv. Csizmadia Lajosné (Ravasz Margit 83) · Szabó István (70) · Karasz Lajos Istvánné, Kardoskút (Vági Magdolna Franciska 68) · Juhász Etelka (97) · Benkő István (89) · Csepregi Józsefné (Dénes Mária 96) · Horváth Károlyné (Cseh Mária 69) · Csehi József (56) · özv. Pióker Istvánné (Baranyai Julianna 83) · özv. Süle Istvánné (N. Tóth Etelka 80) · özv. Hajdú Ferencné (Kabódi Mária 88) · Malatinszki Imre (59) · Szirbik János (64) · Tóth Sándor, Kardoskút (51) · Pásztorcsik János (59) · Varga András (80) · Györki László István (53) · Schneider József (66) · özv. Jankó Sándorné (Bikádi Terézia 92) · Süle Lászlóné (Gulyás-Szabó Jolán 93) · Rajki Tóth Sándorné (Szabó Teréz Mária 73) · Szávics László (60) · Bene Árpád János (55) · Farkas József (53)

*A VILÁG PEDIG ELMÚLIK [...] DE AKI AZ ISTEN AKARATÁT CSELEKSZI, MEGMARAD ÖRÖKKÉ. [1Jn 2:17]*

Örömmel értesítünk mindenkit, hogy  
Lázár Péter testvérünknek és feleségének,  
Lázárné Skorka Katalin lelkésznek  
2003. január 13-án megszületett  
első gyermeke: Péter Levente.



Ugyancsak örömmel közöljük, hogy  
Madarász Géza másodfelügyelő testvérünknek  
és feleségének, Jantos Szilviának  
2002. december 26-án megszületett  
harmadik gyermeke: Laura.

*Mindannyiuk életére Isten áldását kérjük.*

## ADOMÁNYOK AZ „OROSHÁZI HARANGSZÓ” ÚJSÁGRA

2002 december 1.–2003. március 23.

Baki Béláné	1000 Ft
Sín Ida	3000 Ft
Nagy Rudolfné	500 Ft
Nagy Lajos és felesége	1000 Ft
Bánkiné Révész Adrienn	1000 Ft
Nyerges Pálné	1000 Ft
Molnár György József	1000 Ft
Szikora József	1000 Ft
Gáspárné Holeccka Jolán	2000 Ft
Csotó Nagy Istvánné	1000 Ft
Kovas Éva	500 Ft
Szemenyei Ferencné	1000 Ft
Kilián László és felesége	1000 Ft
Kilián Szilvia	1000 Ft
Kiss Sándorné	1000 Ft
Gulyás Sándorné	1000 Ft
Kurucz Béláné	1000 Ft
Pataki László és családja	1000 Ft
Gombkötő Pálné és Gombkötő Irén	2000 Ft
id. Dr. Kocsondi Györgyné	1000 Ft
Sutyinszki Katalin	500 Ft
Horváth Józsefné	1000 Ft
Görbics Mihályné	2000 Ft
Úr Elekné	1000 Ft
Gombkötő László és felesége	2000 Ft
Dancz Gyula	1500 Ft
Gombkötő Pálné	1000 Ft
Csákó Gyuláné	3000 Ft
Dérmé Csepregi Klára	1000 Ft
Pál Tamásné	1000 Ft
Sitkei Ferenc	760 Ft
Török Lajos	400 Ft
Gyarmati József	2000 Ft
Rajtár Hajnalka	1000 Ft
Kovács Ferenc és felesége	2000 Ft
Kátai Mihályné	1000 Ft
Nemes Endréné	1000 Ft
Benkő Barna	2000 Ft
Németh Ferencné	500 Ft
Dr. Kiss A. Sándor	1000 Ft
Baranyai Béla	500 Ft
Topai Zoltán	1000 Ft
Szekeres János	500 Ft
Szikora Józsefné	1000 Ft
Horváth József	2000 Ft
Brebosvzky István és felesége	500 Ft
Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium	4000 Ft
Szula János	1000 Ft
Kovács Tiborné és Timea	1500 Ft
Kunos Lajosné	1000 Ft
Soós Tiborné	2000 Ft
Jankó Bálint	2000 Ft
Musztafáné Horváth Györgyi	2000 Ft
Nagy Sándorné	1000 Ft
vitéz Benkő Pálné	500 Ft
Kovács Máténé	1000 Ft
Boldog Mátyásné	1000 Ft
Törös Antalné	500 Ft
Németh Bálintné	1000 Ft
Kovács Pálné	500 Ft
Macher Lajosné	500 Ft
Szokodi László	1000 Ft
Bor Károlyné	1000 Ft
Kilián Lászlóné	1000 Ft
Kilián Szilvia	1000 Ft
Zombori Lajosné	200 Ft
Zsíros Ibolya	1000 Ft
Csepregi Imre és felesége	500 Ft
Dr. Horváthné Csepregi Terézia	500 Ft
Herczeg Jánosné	500 Ft
Góga Margit	1000 Ft
Keller Józsefné	500 Ft
Györgyi István és felesége	1200 Ft
Czikora Lajos és felesége	1000 Ft
Dr. Misurda Mihályné	2000 Ft
Szalay Judit	500 Ft
Szabó Jánosné	500 Ft
Név nélkül, de Istennél tudva lévő 7 testvértől	11 000 Ft

*KÖSZÖNJÜK! ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN AZ ADAKOZÓKON!*

Orosházi  
**HARANGSZÓ**

**Kiadja:** az Orosházi Evangélikus Egyházközség (5900 Orosháza, Thék E. u. 2.) · **Felelős kiadó:** Ribár János lelkész, esperes és Koszorús Oszkár egyházmegyei felügyelő · **Tördelőszerkesztő:** Szatmári László · **Nyomatás:** Iniciale Bt., Orosháza